

35 lat

odrodzonego
Senatu
Rzeczypospolitej
Polskiej

35 lat
odrodzonego
Senatu
Rzeczypospolitej
Polskiej

Projekt okładki i opracowanie graficzne
Stefan Drewiczewski

Koordynator publikacji
Anna Jaguścik-Litniewska

Opracowanie redakcyjne
Małgorzata Nadobnik-Hassa
Julita Rudzka

Korekta
Magdalena Narożna

Na pierwszej stronie okładki:

30 grudnia 1989 r., po przyjęciu przez Senat ustawy o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, która przywróciła nazwę państwa – Rzeczpospolita Polska i godło państwowe – orła białego w złotej koronie, senator Zbigniew Romaszewski z pomocą pracownicy Kancelarii Senatu Bogumiły Cichońskiej zawiesił w Sali Kolumnowej Sejmu, będącej wówczas miejscem obrad plenarnych Izby wyższej, przedwojenny wizerunek orła w koronie.

[Fot. Anna Wdowińska, Kancelaria Senatu]

Wydawca dołożył wszelkich starań w celu odnalezienia właścicieli i dysponentów autorskich praw majątkowych do ilustracji prezentowanych w publikacji. Ponieważ nie udało się ustalić wszystkich dysponentów autorskich praw majątkowych, Wydawca prosi ich o kontakt.

© Copyright by Kancelaria Senatu, 2024
ISBN 978-83-67476-34-8
Kancelaria Senatu
Biuro Edukacji, Promocji i Wydawnictw
www.senat.gov.pl

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

35 lat

odrodzonego
Senatu
Rzeczypospolitej
Polskiej

Kancelaria Senatu, Warszawa 2024

Od Wydawcy

Polski Senat ma wielowiekową historię. Powstał z Rady Królewskiej, funkcjonującej przy monarsze od połowy XIV w. Pod koniec XV w., obok Izby Poselskiej i króla, stał się jednym z 3 stanów sejmujących. Jego rola i znaczenie zmieniały się w ciągu wieków, zawsze jednak istniał, gdy państwo polskie było w pełni suwerenne, zniknął, gdy suwerenność traciło. W różnym składzie i z różnymi uprawnieniami Izba funkcjonowała do czasów rozbiorów. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. dopiero Konstytucja marcowa z 1921 r. ustanowiła władzę ustawodawczą w postaci dwuizbowego parlamentu i umożliwiła przeprowadzenie wyborów do Senatu w 1922 r. Ostatnie posiedzenie Izby wyższej II RP odbyło się 2 września 1939 r. Po zakończeniu II wojny światowej sytuacja polityczna w Polsce radykalnie się zmieniła. W 1946 r. przeprowadzono referendum ludowe, w którym społeczeństwo wypowiedziało się m.in. w sprawie zniesienia Senatu. Na podstawie jego sfałszowanych wyników zlikwidowano drugą Izbę parlamentu. Przywrócono ją w wyniku porozumień Okrągłego Stołu w 1989 r.

Z okazji 35-lecia odrodzenia Senatu przedstawiamy w skrócie jego historię i dokonania poczynając od genezy przywrócenia Izby w 1989 r. po obecną, XI kadencję.

Materiał zawarty w książce był również w części prezentowany na wystawie, którą można było obejrzeć w wielu miastach Polski.

Wybory

4 czerwca 1989 r.

4 i 18 czerwca 1989 r. odbyły się w Polsce pierwsze po II wojnie światowej częściowo wolne wybory do Sejmu oraz całkowicie wolne wybory do Senatu, zniesionego w 1946 r. w następstwie sfałszowanego referendum ludowego. Wybory zakończyły się zdecydowanym zwycięstwem opozycji solidarnościowej i uznawane są za przełomowy moment dla przemian politycznych w naszym kraju.

Senat został przywrócony w wyniku porozumień Okrągłego Stołu w 1989 r. Podczas rozmów przedstawiciele ówczesnych władz i solidarnościowej opozycji zdecydowano też o w pełni demokratycznych wyborach do Izby wyższej polskiego parlamentu. Po długich sporach postanowiono, że w wyborach do Senatu, składającego się ze 100 senatorów, będzie obowiązywał system większościowy, a z każdego spośród istniejących wówczas 49 województw wybranych zostanie 2 senatorów. Wyjątek stanowiły województwa mazowieckie i katowickie, którym przyznano po 3 mandaty. W wyborach do Sejmu 299 mandatów zagwarantowano rządzącej koalicji, obejmującej Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą i jej satelitów – Zjednoczone Stronnictwo Ludowe i Stronnictwo Demokratyczne. Pozostałe mandaty w liczbie 161 zostały przeznaczone dla kandydatów bezpartyjnych: przedstawicieli opozycji demokratycznej, osób jawnie lub nieformalnie popieranych przez obóz władzy, reprezentantów różnych organizacji społecznych i zawodowych, kandydatów niezależnych.

Prowadzenie kampanii wyborczej opozycji powierzono Komitetowi Obywatelskiemu przy Przewodniczącym NSZZ „Solidarność” Lechu Wałęsie. Postanowiono, że Komitet Obywatelski wystawi tylko po 1 kandydacie na każdy mandat sejmowy i senatorski. To właśnie w tej decyzji upatruje się jednego z głównych źródeł zwycięstwa Solidarności w wyborach czerwcowych 1989 r. W 1. turze wyborów kandydaci Komitetu Obywatelskiego zdobyli 160 ze 161 mandatów przeznaczonych dla posłów bezpartyjnych i 92 ze 100 mandatów

senatorskich. Jeszcze większy od skali zwycięstwa opozycji solidarnościowej był rozmiar porażki obozu władzy – ze strony koalicyjno-rządowej 50-procentowy próg poparcia w wyborach do Sejmu przekroczyło zaledwie 5 kandydatów; pozostałe mandaty sejmowe zarezerwowane dla rządzących nie zostały obsadzone, a rywalizację o nie kontynuowano w 2. turze wyborów, 18 czerwca 1989 r. Jak określił to w swoich wspomnieniach Lech Wałęsa, 4 czerwca 1989 r. „komuniści dostali czerwoną kartkę”.

W 2. turze wyborów do Senatu jako jedyny z „drużyny Wałęsy” mandatu nie uzyskał kandydujący z województwa pińskiego Piotr Baumgart, którego pokonał Henryk Stokłosa. W Senacie I kadencji zasiadło więc 99 senatorów wybranych spośród kandydatów KO „Solidarność” i 1 niezrzeszony.

Zakończone miażdżącym zwycięstwem opozycji solidarnościowej wybory czerwcowe 1989 r. zapoczątkowały proces transformacji ustrojowej w Polsce. Dzięki całkowicie wolnym wyborom Senatowi, przywróconemu po ponad 40 latach, przypadła szczególna rola jedyne w pełni suwerennego organu władzy Rzeczypospolitej, odradzającej się po latach komunizmu.

Wybory parlamentarne w 1989 r. upamiętnia Dzień Wolności i Praw Obywatelskich, obchodzony 4 czerwca. Święto zostało ustanowione w 2013 r. uchwałą Sejmu, w której podkreślono, że w czasie tych wyborów „siłę zastąpiła kartka wyborcza”, a wynik głosowania zapoczątkował proces uwalniania się Europy od komunizmu.

Inauguracja obrad Okrągłego Stołu, 6 lutego 1989 r.
Koncepcja Okrągłego Stołu pojawiła się w wyniku strajków, które wybuchły wiosną i latem 1988 r. i doprowadziły do podjęcia rozmów między przedstawicielami władz PRL i solidarnościowej opozycji. 6 lutego 1989 r. przy okrągłym stole w Sali Kolumnowej Pałacu Namienistowskiego w Warszawie (obecnie Pałac Prezydencki) zasiadło 58 przedstawicieli ówczesnych władz, opozycji demokratycznej oraz Kościoła katolickiego i Ewangelicko-Augsburskiego. Obrady Okrągłego Stołu trwały od 6 lutego do 5 kwietnia 1989 r. Były prowadzone w 3 zespołach ds.: reform politycznych, pluralizmu związkowego, gospodarki i polityki społecznej, a także w 10 podzespołach i 7 grupach roboczych, z udziałem kilkuset uczestników, ekspertów i obserwatorów.

W wyniku porozumień Okrągłego Stołu m.in. przywrócono Senat i urząd Prezydenta.

[Fot. Damazy Kwiatkowski, PAP]

Punkt informacyjny KO „Solidarność” w Warszawie, 4 czerwca 1989 r. Tuż po zakończeniu obrad Okrągłego Stołu opozycja z impetem rozpoczęła przygotowania do kampanii wyborczej. Wzięły w niej udział tysiące wolontariuszy zaangażowanych w działalność komitetów obywatelskich, utworzonych w stolicach wszystkich 49 ówczesnych województw, a także w wielu miastach, miasteczkach, wsiach i osiedlach. W całej Polsce organizowano plakatową kampanię propagandową, a także spotkania z kandydatami KO na posłów i senatorów, często przy wsparciu lokalnego duchowieństwa.

[Fot. Tomasz Gutry, PAP]

Plac Konstytucji w Warszawie,
maj 1989 r.
Najbardziej znanym plakatem
wyborczym kampanii
Solidarności był ten autorstwa
Tomasza Sarneckiego,
przedstawiający kadr z Garym
Cooperem z filmu „W samo
południe”. Wisiał na tysiącach
domów i płotów w całej
Polsce.

[Fot. Tomasz Gutry, PAP]

Solidarność

BIURO WYBORCZE

Solidarność

W SAMO POŁUDNIE
4 CZERWCA 1989

Solidarność

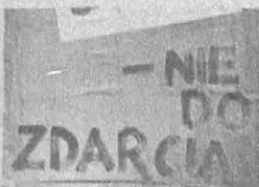

W SAMO POŁUDNIE
4 CZERWCA 1989

Solidarność

W SAMO POŁUDNIE
4 CZERWCA 1989

Solidarność

WYBORY '89

Solidarność Solidarność Solidarność

Punkt informacyjny w Szczecinie, 4 czerwca 1989 r.
Tysiące wolontariuszy w całej Polsce prowadziło w dniu wyborów punkty informacyjne Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, w których można było się dowiedzieć, jak głosować na opozycję. Tego dnia nie obowiązywała cisza wyborcza i nadal trwała kampania.

[Fot. Jerzy Undro, PAP]

Kampania plakatowa przed wyborami czerwcowymi 1989 r. w Warszawie. Główny nacisk w kampanii Solidarności położono na spotkania kandydatów KO z wyborcami. W całej Polsce codziennie organizowano dziesiątki spotkań i wieców z udziałem tysięcy osób. Aby przyciągnąć jak największą liczbę uczestników, „drużynę Wałęsy” wsparło wiele popularnych postaci życia publicznego, w tym gwiazdy teatru, filmu i estrady, także z zagranicy, np. wybitny aktor francuski Yves Montand.

[Fot. Tomasz Gutry, PAP]

Plac Konstytucji w Warszawie,
maj/czerwiec 1989 r.

Sztab wyborczy
warszawskiego Komitetu
Obywatelskiego mieścił
się na placu Konstytucji
w dawnej kawiarni
„Niespodzianka”, której
nazwa okazała się niejako
symboliczna wobec wyników
wyborów. Głosowanie
4 czerwca 1989 r. przyniosło
oszałamiające zwycięstwo
KO „Solidarność”. Najwięcej
głosów w 1. turze wyborów
do Senatu zdobyli: Zofia
Kuratowska (82,47%), Roman
Ciesielski (81,24%) i Józef
Ślisz (81,31%). „Dogrywka”
odbyła się 18 czerwca 1989 r.
i była jedynie formalnością.
Solidarnościowi kandydaci do
Senatu zdobyli ostatecznie
99 na 100 mandatów w Izbie
wyższej polskiego parlamentu.

[Fot. Marek Cezary Langda,
PAP]

Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Senat został przywrócony w wyniku porozumień Okrągłego Stołu w 1989 r. W ciągu 35 lat zmieniały się jego rola i uprawnienia. Obecnie, oprócz współstanowienia prawa poprzez uczestniczenie w uchwalaniu ustaw i własne inicjatywy ustawodawcze, Senat m.in. wyraża zgodę na zarządzenie przez Prezydenta referendum w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa, może też oceniać unijne projekty ustawodawcze pod względem ich zgodności z zasadą pomocniczości. Zgoda Senatu jest niezbędna przy powoływaniu i odwoływaniu Rzecznika Praw Dziecka, prezesów: Najwyższej Izby Kontroli, Urzędu Ochrony Danych Osobowych i Instytutu Pamięci Narodowej, a także powoływaniu Rzecznika Praw Obywatelskich. Powołuje ponadto 3 członków Rady Polityki Pieniężnej, 2 – Kolegium IPN, jednego – Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. Wybiera również ławników Sądu Najwyższego. Dwóch senatorów zasiada w Krajowej Radzie Sądownictwa.

Trzy spośród dotychczasowych dziesięciu kadencji zostały skrócone – I i VI decyzją Sejmu o samorozwiązaniu, II zaś przez prezydenta RP – co znacząco wpłynęło na efekty pracy Senatu. W ciągu dziesięciu kadencji łącznie Izba zebrała się na 742* posiedzeniach, a senackie komisje – na 21 091. Rozpatrzyła 6093 ustawy, wprowadzając do 2690 z nich 36 921 poprawek. Sejm przyjął 27 522 poprawki (75,27%). Senat wniósł również o odrzucenie 139 ustaw, Sejm zaakceptował 18 takich wniosków.

Senatorowie pracowali nad inicjatywami ustawodawczymi, w tym dostosowującymi prawo do wyroków Trybunału Konstytucyjnego (180 projektów ustaw), realizującymi postulaty Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznika Praw Obywatelskich, a także obywateli składających petycje do Marszałka Senatu (38 projektów ustaw). Izba wniosła do Sejmu 524 projekty ustaw, z których obowiązującym prawem zostały 263.

W poszczególnych kadencjach Senat powoływał od 13 do 20 komisji stałych, a także podkomisje i komisje nadzwyczajne do realizacji określonych zadań.

* Dane liczbowe określają stan na 12 listopada 2023 r. (na koniec X kadencji Senatu)

W ciągu 35 lat mandat senatorski pełniło 700 osób, w tym 95 kobiet. Większość z nich zasiadała w Senacie tylko przez jedną kadencję, ale wielu pracowało przez 2 lub więcej; rekordzista zasiadał w Izbie 7 razy. Średnia wieku wszystkich senatorów w chwili objęcia przez nich mandatu wynosiła 54 lata. Wykształceniem wyższym legitymowało się średnio 91 osób. Senatorowie reprezentowali różne zawody. Najliczniejsze grupy to prawnicy, nauczyciele akademicki i inżynierowie, ale liczni byli też rolnicy, lekarze, nauczyciele czy ekonomiści. Wielu senatorów miało wcześniejszy staż parlamentarny – średnio 51 osób, i doświadczenie w pracy samorządowej – średnio 48 osób.

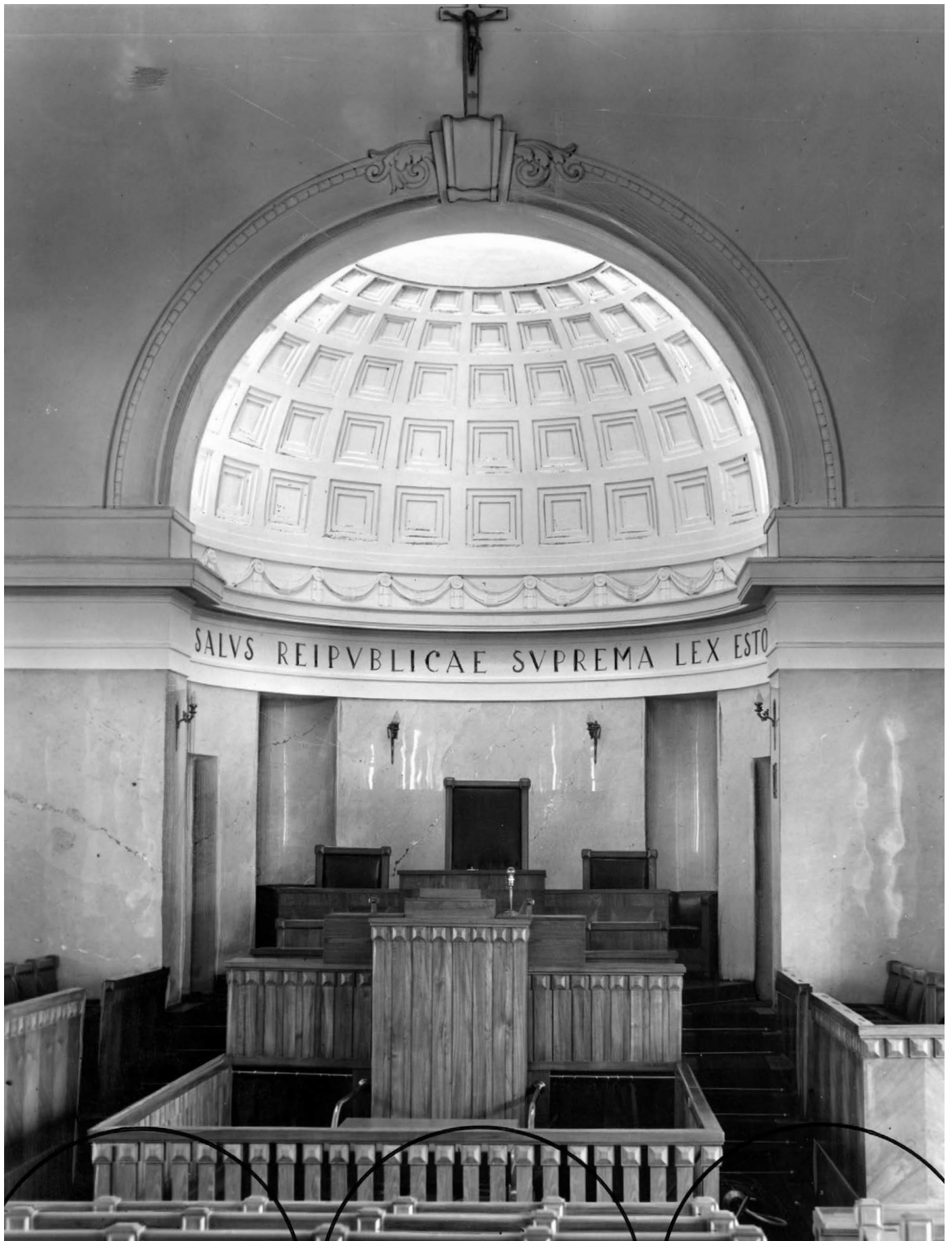
Podczas II wojny światowej siedziba Senatu została zniszczona. W 1989 r. na potrzeby Izby przeznaczono pomieszczenia w budynku sejmowym, jednak nie było tam odpowiednio dużej sali, w której mogłaby się zbierać. Senat początkowo obradował, na przemian z Sejmem, w jego sali obrad plenarnych, a następnie, przez ponad 1,5 roku – w Sali Kolumnowej Sejmu. Prace nad budową senackiej sali obrad, według projektu Andrzeja Kaliszewskiego, przy współpracy Barbary Kaliszewskiej i Bohdana Napieralskiego, rozpoczęły się jesienią 1990 r. Dzięki połączeniu 3 sal konferencyjnych uzyskano jedną o powierzchni zaledwie 220 m². Pierwsze posiedzenie Senatu w nowo wybudowanej sali odbyło się 23 maja 1991 r.

Obecny gmach Senatu od strony parku. Budynek powstał w latach 1949–1952 według projektu Bohdana Pniewskiego z przeznaczeniem na bibliotekę sejmową. Do 1989 r. mieściły się w nim Archiwum Komitetu Centralnego PZPR i biura Rady Państwa.

[Fot. Marta Marchlewska-Wilczak, Kancelaria Senatu]

Budowa sali obrad plenarnych Senatu,
październik 1990 r.
[Fot. Jacek Doktor, Kancelaria Senatu]

Obecna sala obrad plenarnych Senatu.
[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

Sala posiedzeń Senatu w dawnym
Aleksandryjsko-Maryjskim Instytucie
Wychowania Panien w Warszawie, 1932 r.
Sala obrad mieściła się w jadalni instytutu.
[Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe]

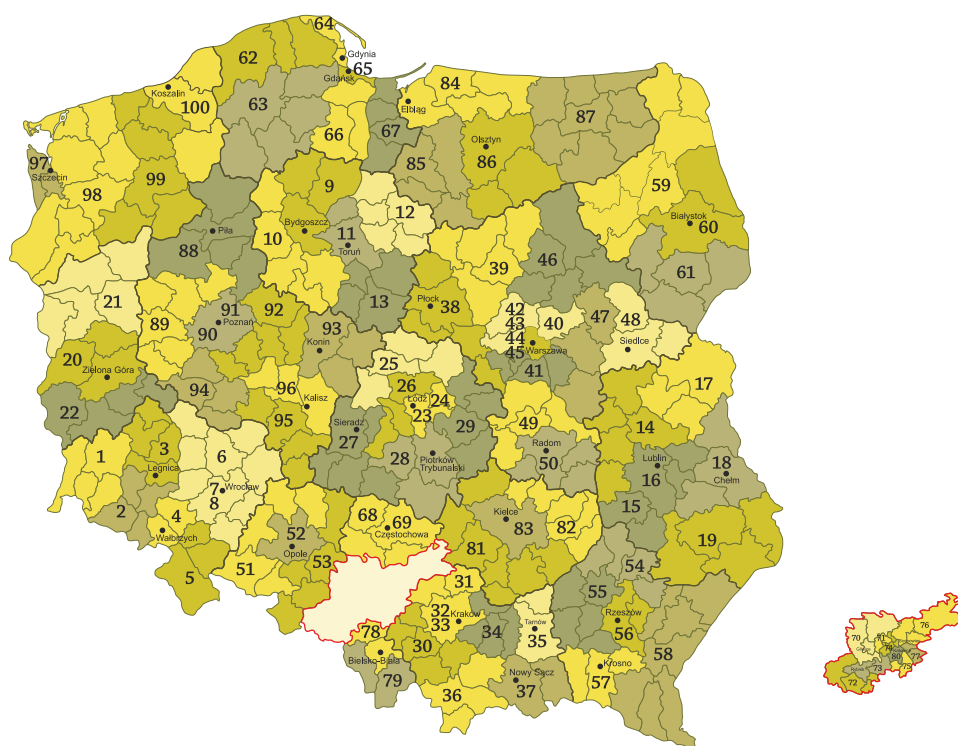
Laska Marszałka Senatu
wykonana w 1991 r. Głowicę
laski stanowi połączona,
stylizowana korona z czasów
Kazimierza Wielkiego,
ozdobiona 4 bursztynami.
Na drzewcu umieszczone są
historyczne daty: 3 V 1791,
11 XI 1918, 6 VI 1989.
[Fot. Michał Józefaciuk,
Kancelaria Senatu]

Okręgi wyborcze do Senatu RP

1989–2023

Wybory w latach 2011, 2015, 2019 i 2023

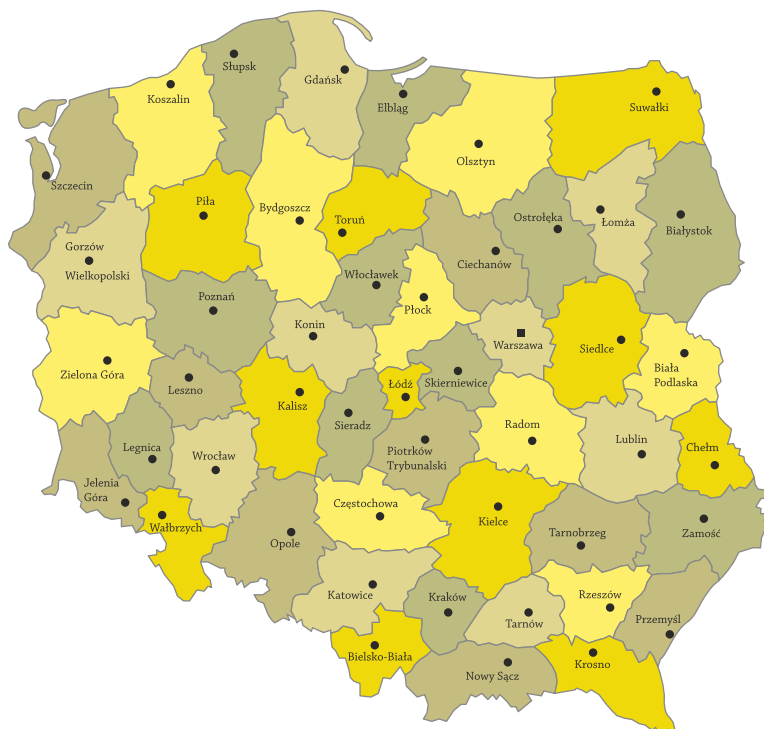
Od 2011 r. wybory do Senatu przeprowadzane są zgodnie z kodeksem wyborczym, który wprowadził 100 okręgów jednomandatowych. Obejmują one część województwa – kilka powiatów lub powiaty i miasto albo miasto lub jego część.

Wybory w latach 2001, 2005 i 2007

Zasady wyborów do Senatu V–VII kadencji zostały określone w ordynacji wyborczej zgodnie z obowiązującym od 1999 r. podziałem administracyjnym kraju na 16 województw. Okręg wyborczy obejmował całe województwo lub jego część. W 40 okręgach wybierano od 3 (województwa: lubuskie, opolskie, podlaskie, świętokrzyskie) do 13 senatorów (województwa mazowieckie i śląskie).

Wybory w latach 1989, 1991, 1993 i 1997

Wybory do Senatu pierwszych czterech kadencji odbywały się według ordynacji wyborczej uwzględniającej podział administracyjny kraju na 49 województw, obowiązujący w latach 1975–1998. Obywatele z województw warszawskiego i katowickiego wybierali po 3 senatorów, a w pozostałych – po 2.

1. kadencja

18.06.1989–25.11.1991

Inauguracyjne posiedzenie Izby odbyło się 4 lipca 1989 r. Marszałkiem seniorem był Stanisław Stomma, na Marszałka Senatu wybrano Andrzeja Stelmachowskiego. Izba ostatni raz zebrała się na posiedzeniu 23 i 24 października 1991 r. Kadencja została skrócona na skutek samorozwiązania się Sejmu.

99 senatorów należało do Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego, 1 pozostał niezrzeszony. W Izbie zasiadało 7 kobiet, średnia wieku senatorów wynosiła 54 lata, wyższym wykształceniem legitymowało się 87 osób, wcześniejszy staż parlamentarny miało 4 senatorów.

Na intensywność prac Senatu wpłynęły zachodzące w kraju zmiany gospodarczo-polityczne i ustrojowe, w których znaczący udział mieli też senatorowie. Izba zebrała się na 61 posiedzeniach, a komisje senackie – na 871. Zgłoszono 1131 poprawek do 82 spośród 258 rozpatrzonych ustaw, Sejm przyjął je w 611 wypadkach. Zaakceptował też 3 z 6 wniosków Senatu o odrzucenie ustawy.

Izba wystąpiła z 27 inicjatywami ustawodawczymi, Sejm przyjął 17 z nich. Na podstawie pakietu ustaw samorządowych 27 maja 1990 r. przeprowadzono pierwsze wybory do rad gmin. Zapoczątkowana przez Senat reforma samorządowa obok gospodarczej miała zasadnicze znaczenie dla kształtowania się demokratycznego państwa. Z inicjatywy Izby uznano ponadto za nieważne orzeczenia wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległej Polski i przywrócono święto Konstytucji 3 maja. Przygotowano też projekt Konstytucji RP, który przekazano izbom następnej kadencji.

Senat I kadencji zwracał uwagę na ważne problemy, wzywając rząd do podjęcia działań, m.in. przeprowadzenia lustracji kandydatów na posłów i senatorów, w sprawie prywatyzacji, polityki wschodniej czy zmian w systemie edukacji. W specjalnych uchwałach Senat pierwszy uznał niepodległość Estonii, Litwy, Ukrainy i Białorusi, potępił też akcję „Wisła”.

Nawiązując do tradycji 20-lecia międzywojennego, Senat wziął na siebie obowiązki opieki nad Polonią i Polakami za granicą. Z inicjatywy marszałka Andrzeja Stelmachowskiego 7 lutego 1990 r. powołano Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, mające na celu umacnianie więzi z ojczyzną Polaków mieszkających za granicą; jego prezesem został Marszałek Senatu. 26 lipca 1990 r. Prezydium Senatu po raz pierwszy zleciło stowarzyszeniu zadania i przyznało z budżetu Kancelarii Senatu dotacje na ich wykonanie.

Senatowi I kadencji przypadła szczególna rola jedyne suwerennego organu władzy odradzającej się po latach komunizmu Rzeczypospolitej. Dlatego to marszałek Senatu negocjował z polskimi władzami na uchodźstwie powrót do kraju insygniów władzy państwowej.

12 grudnia 1990 r. przed Zgromadzeniem Narodowym złożył przysięgę prezydencką Lech Wałęsa, pierwszy prezydent RP wybrany w wyborach powszechnych.

Skład polityczny

Obywatelski Klub
Parlamentarny
99

Senator
niezrzeszony
1

Wystąpienie ministra spraw zagranicznych Krzysztofa Skubiszewskiego podczas 31. posiedzenia Senatu, Sala Kolumnowa Sejmu, 6 września 1990 r.

Na pierwszym planie od lewej wicemarszałkowie Józef Ślisz i Andrzej Wielowieyski.

[Fot. Jacek Doktor, Kancelaria Senatu]

Członkowie Komisji Konstytucyjnej, 30 sierpnia 1990 r.

Od lewej senatorowie: Lech Koziół, przewodnicząca komisji Alicja Grześkowiak, Jerzy Pietrzak, Jerzy Stępień, Andrzej Wielowieyski, N.N.

[Fot. Jacek Doktor, Kancelaria Senatu]

Złożenie przysięgi prezydenckiej przed
Zgromadzeniem Narodowym przez Lecha Wałęsę,
22 grudnia 1990 r.

Obok pary prezydenckiej marszałek Sejmu X
kadencji Mikołaj Kozakiewicz; poniżej dziennikarze
Polskiej Agencji Prasowej, od lewej: Jerzy Korejwo,
Maurycy Kamieniecki i Ludwik Arendt.

[Fot. Stefan Kraszewski, PAP]

Przekazanie insygniów władzy państwowej
na Zamku Królewskim w Warszawie,
22 grudnia 1990 r.
Od lewej: marszałek Andrzej Stelmachowski,
prezydent Lech Wałęsa i ostatni prezydent
na uchodźstwie Ryszard Kaczorowski.

Wystąpienie senatora Waleriana Piotrowskiego
podczas 17. posiedzenia Senatu, Sala Kolumnowa
Sejmu, 19 stycznia 1990 r.
[Fot. Jacek Doktor, Kancelaria Senatu]

Budowa sali obrad plenarnych
w gmachu Senatu,
październik 1990 r.
[Fot. Jacek Doktor, Kancelaria
Senatu]

31. posiedzenie Senatu,
Sala Kolumnowa Sejmu,
6 września 1990 r.
Na pierwszym planie
od lewej senatorowie:
Gustaw Holoubek,
Piotr Ł.J. Andrzejewski,
Andrzej Kaliciński,
po prawej – Lech Koziół.
[Fot. Jacek Doktor,
Kancelaria Senatu]

3 października 1991 r. przed Senatem wystąpiła premier Wielkiej Brytanii w latach 1979–1990 Margaret Thatcher. Odmówiła wystąpienia przed obu izbami parlamentu, ponieważ Sejm X kadencji nie został wybrany w wyborach w pełni wolnych. Od lewej: marszałek Andrzej Stelmachowski, senator Anna Bogucka-Skowrońska, Margaret Thatcher. [Fot. Teodor Walczak, PAP]

Zdjęcie pamiątkowe senatorów I kadencji,
25 października 1991 r.

[Fot. autor nieznany, Kancelaria Senatu]

2. kadencja

25.11.1991–31.05.1993

Pierwsze posiedzenie Senatu odbyło się 26 i 27 listopada 1991 r. Marszałkiem seniorem był Jan Zamoyski, na Marszałka Senatu wybrano Augusta Chełkowskiego. Izba ostatni raz zebrała się na posiedzeniu 20 i 21 maja 1993 r. Kadencja została skrócona w wyniku rozwiązania Sejmu przez prezydenta Lecha Wałęsę.

Ordynacja wyborcza do Sejmu i Senatu z 1991 r. przesądziła o wielości partii w parlamencie. Senatorowie należeli aż do 12 klubów parlamentarnych, najliczniejszy z nich był Klub Parlamentarny Unia Demokratyczna. Do Senatu wybrano 8 kobiet, średnia wieku senatorów wynosiła 49 lat, wyższe wykształcenie miało 87 osób, wcześniejszy staż parlamentarny – 32.

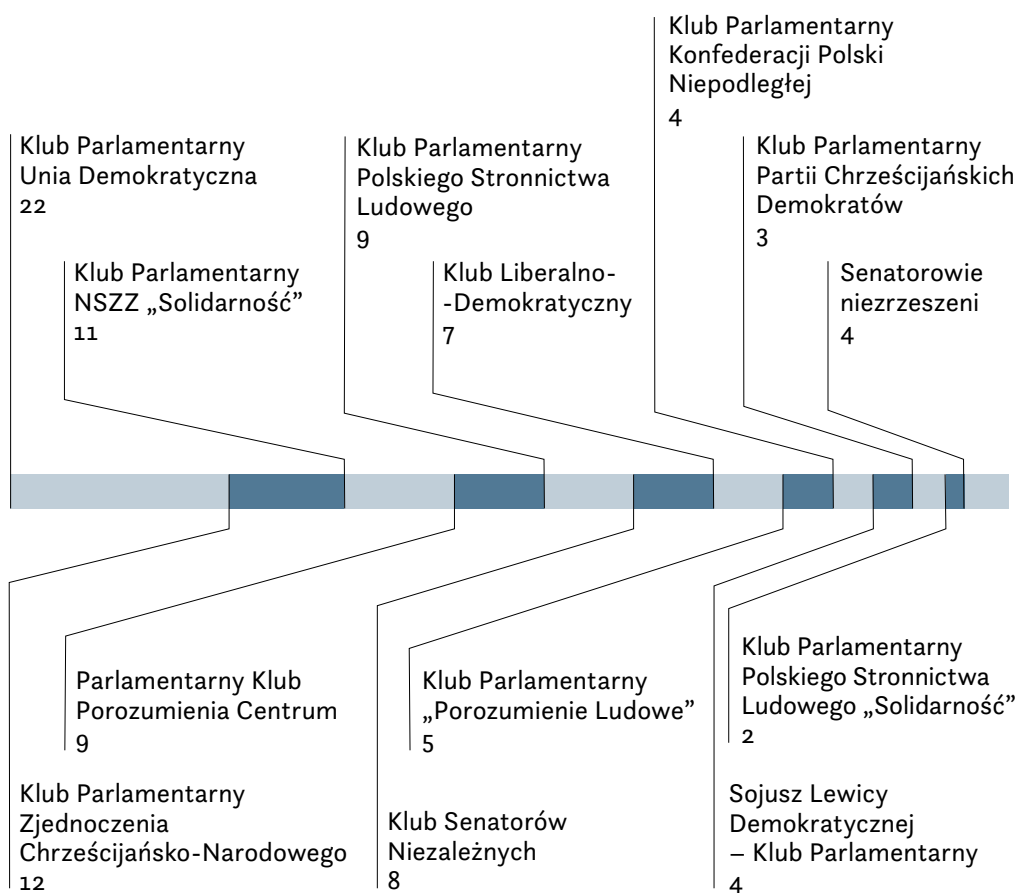
W ciągu 1,5 roku odbyło się 40 posiedzeń Senatu i 736 posiedzeń komisji. Izba ustosunkowała się do 102 ustaw, do 47 wprowadziła łącznie 548 poprawek, z których ponad połowa została przyjęta przez Sejm.

Cztery spośród 9 senackich inicjatyw ustawodawczych stały się obowiązującym prawem, m.in. powołano regionalne izby obrachunkowe, kontrolujące finanse gmin, a także przedłużono termin dochodzenia odszkodowań przez osoby represjonowane i rozszerzono krąg uprawnionych do zgłaszania roszczeń. Izba wskazała na potrzebę przeprowadzenia lustracji osób pełniących ważne funkcje publiczne. Przygotowała projekt ustawy regulujący kwestie sprawowania tych funkcji i zajmowania stanowisk państwowych przez byłych pracowników lub współpracowników organów bezpieczeństwa albo osoby pełniące funkcje partyjne. Niestety, Sejm do końca kadencji nie zakończył prac nad tą inicjatywą. Przygotowany przez senatorów projekt konstytucji stanowił

wraz z innymi podstawę prac Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego w następnej kadencji parlamentu. W związku ze staraniami Polski o integrację ze Wspólnotami Europejskimi Senat w specjalnej uchwale opowiedział się za włączeniem naszego kraju do Wspólnot, a także za współpracą z NATO, uznając to za polską rację stanu.

Uchwalona w 1992 r. ustawa konstytucyjna o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą RP oraz o samorządzie terytorialnym, tzw. mała konstytucja, przesądziła, że obie izby parlamentu są równoprawnymi najwyższymi organami władzy ustawodawczej.

Skład polityczny

1. posiedzenie Senatu
II kadencji, 26 listopada 1991 r.
Mównicę opuszcza marszałek
senior Jan Zamoyski,
przewodniczenie obradom
obejmuje nowo wybrany
marszałek Senatu August
Chęłkowski.

[Fot. Jarosław Walaszczyk,
Kancelaria Senatu]

Wystąpienie marszałka Augusta
Chełkowskiego podczas sesji naukowej
„Senat w Polsce” w Sali Senatorskiej Zamku
Królewskiego na Wawelu, zorganizowanej
z okazji 500-lecia polskiego parlamentaryzmu,
26 maja 1993 r.

Przy stole – wicemarszałek Alicja
Grześkowiak.

[Fot. Jerzy Pietrzak, Kancelaria Senatu]

Przemówienie marszałka Augusta
Chełkowskiego na konferencji
przewodniczących parlamentów państw
członkowskich Rady Europy, Strasburg,
21 lutego 1992 r.
Rzeczpospolita Polska została pełnoprawnym
członkiem Rady Europy 26 listopada 1991 r.
[Fot. autor nieznany, Kancelaria Senatu]

Przekazanie prezydentowi Lechowi Wałęsie przez marszałków Sejmu i Senatu Wiesława Chrzanowskiego (z prawej) i Augusta Chełkowskiego (w środku) ich negatywnych opinii w sprawie skrócenia kadencji obu izb parlamentu, 30 maja 1993 r. [Fot. Janusz Mazur, PAP]

Pamiętkowe zdjęcie senatorów II kadencji,
2 czerwca 1993 r.

[Fot. Damazy Kwiatkowski, PAP]

3. kadencja

19.09.1993–20.10.1997

Inauguracyjne posiedzenie Senatu odbyło się 15 października 1993 r. Marszałkiem seniozem był Jan Mulak, na Marszałka Senatu wybrano Adama Struzika. Ostatnie posiedzenie zakończyło się 3 września 1997 r. Była to pierwsza kadencja, która trwała pełen okres przewidziany konstytucją.

Wybory do Senatu III kadencji wygrały Sojusz Lewicy Demokratycznej i Polskie Stronnictwo Ludowe. W Izbie zasiadało 13 kobiet, średnia wieku senatorów wynosiła 50 lat, wyższym wykształceniem legitymowało się 85 senatorów, wcześniejszy staż parlamentarny miało 31 osób.

W trakcie tej kadencji Senat zebrał się na 107 posiedzeniach, komisje zaś na 2519. Izba rozpatrzyła 484 ustawy, do 208 wprowadziła poprawki, w wypadku 11 zgłosiła wnioski o odrzucenie. Sejm przyjął 2057 spośród 3121 senackich poprawek. Senat wniósł do Sejmu 19 projektów ustaw, 7 z nich uchwalono. Jedną z ustaw przyznała uprawnienia kombatanckie ofiarom wydarzeń na Wybrzeżu w grudniu 1970 r., kolejna przywróciła status fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

Senat proponował objęcie uprawnieniami kombatanckimi osób, które w latach 1949–1956, w ramach wojskowej służby zastępczej, zostały skierowane do pracy w tzw. batalionach pracy, a także przyznanie świadczenia pieniężnego nieletnim ofiarom II wojny światowej. Zainicjował ponadto szereg działań na rzecz poprawy sytuacji rodziny, kobiet i dzieci, m.in. utworzenie urzędu Rzecznika Praw Dziecka i przyznanie szczególnych uprawnień kobietom ciężarnym lub sprawującym pieczę nad małymi dziećmi. Sejm do końca kadencji nie za-

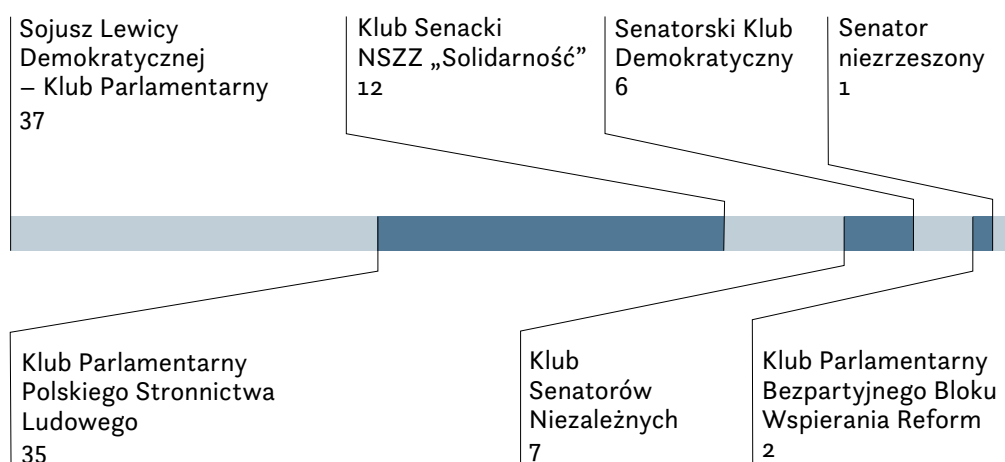
kończył prac nad tymi inicjatywami. Taki sam los spotkał projekt nowelizacji ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, który przyznawał obywatelom polskim zamieszkałym za granicą prawo głosowania w 2. turze wyborów prezydenckich.

W 1997 r. w Senacie odbyła się debata polonijna, zakończona podjęciem uchwały w sprawie więzi Polonii i Polaków z Macierzą, podkreślającej potrzebę przywrócenia obywatelstwa polskiego Polakom mieszkającym za granicą (szczególnie tym na Wschodzie) oraz ustanowienia Dnia Polonii.

W podejmowanych uchwałach Senat apelował do rządu m.in. o oddłużenie szkół i placówek oświatowo-wychowawczych, przygotowanie programu dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach, wyrównanie szans edukacyjnych młodzieży pochodzącej z uboższych rodzin, mieszkającej w małych miastach i na wsi. W trosce o stan zdrowia Polaków Izba postulowała zwiększenie nakładów na ochronę zdrowia, a także opracowanie programów zapobiegania nowotworom i ich leczenia.

2 kwietnia 1997 r. Zgromadzenie Narodowe uchwaliło Konstytucję RP, która potwierdziła, że Senat obok Sejmu sprawuje władzę ustawodawczą, określiła też kompetencje Izby wyższej.

Skład polityczny

Uroczystość wręczenia Marii Łopatkowej przez przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej Andrzeja Zolla zaświadczenia o wyborze na senatora, 14 października 1993 r.

[Fot. Jacek Doktor, Kancelaria Senatu]

Wizyta królowej Wielkiej Brytanii Elżbiety II w polskim parlamencie, powitanie z marszałkiem Senatu Adamem Struzikiem, 26 marca 1996 r.

[Fot. Teodor Walczak, PAP]

Ryszard Kaczorowski, prezydent RP na uchodźstwie w latach 1989–1990, podczas debaty polonijnej na 94. posiedzeniu Senatu, 4 marca 1997 r.

[Fot. Zbigniew Kulak, Kancelaria Senatu]

Wystąpienie senatora
Piotra Łukasza Juliusza
Andrzejewskiego podczas
obrad Zgromadzenia
Narodowego w sprawie
uchwalenia Konstytucji RP,
22 marca 1997 r.
[Fot. Leszek Łożyński,
Kancelaria Sejmu]

Spotkanie po zakończeniu ostatniego posiedzenia Senatu III kadencji, 3 września 1997 r.
Od lewej: wicemarszałek Stefan Jurczak, marszałek Adam Struzik, senator Zbigniew Religa,
wicemarszałkowie Grzegorz Kurczuk i Zofia Kuratowska.
[Fot. Sławomir Kaczorek, Kancelaria Senatu]

Zdjęcie pamiątkowe senatorów III kadencji,
3 września 1997 r.

[Fot. Sławomir Kaczorek, Kancelaria Senatu]

4.

kadencja
20.10.1997–18.10.2001

Po raz pierwszy Izba zebrała się 21 października 1997 r. Marszałkiem seniorem był Władysław Bartoszewski, na Marszałka Senatu wybrano Alicję Grzeškowiak. Izba ostatni raz obradowała 12 i 13 września 2001 r.

W wyborach do Senatu większość uzyskała Akcja Wyborcza Solidarność. Do Izby weszło 12 kobiet, średnia wieku senatorów wynosiła 52 lata, wyższe wykształcenie miało 87 osób, a wcześniejszy staż parlamentarny – 47.

Senat obradował na 90 posiedzeniach, komisje spotkały się 2000 razy. Izba ustosunkowała się do 656 ustaw, do 372 wprowadziła łącznie 6612 poprawek, spośród których Sejm przyjął 4795. Jego akceptację uzyskało też 15 spośród 27 senackich projektów ustaw.

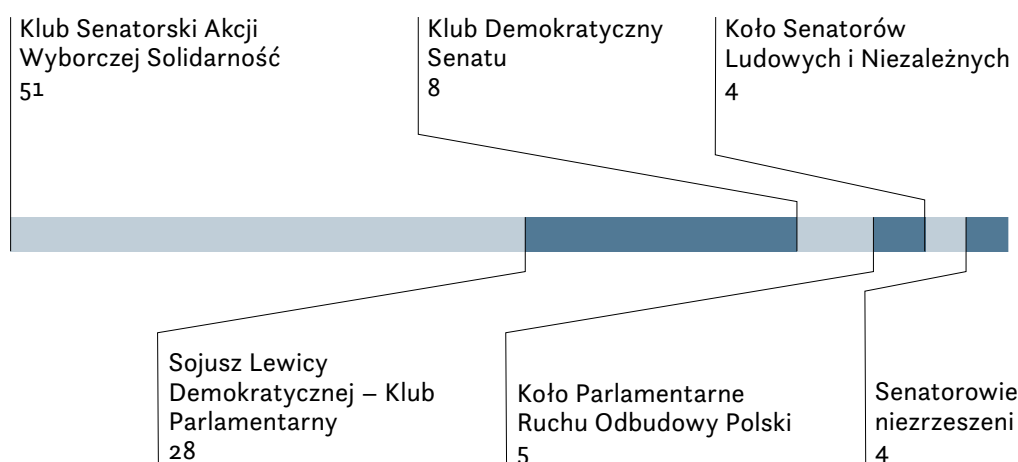
Senatorowie przygotowali kompleksową regulację dotyczącą obywatelstwa polskiego, repatriacji i Karty Polaka, a także projekt ustawy ustanawiającej 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą. W życie weszła tylko ustawa o repatriacji. Powodzeniem zakończyły się starania Izby o przyznanie obywatelom polskim zamieszkającym za granicą prawa do głosowania w 2. turze wyborów prezydenckich. Z inicjatywy Senatu wprowadzono ponadto status nadawcy społecznego i określono zasady otrzymywania zasiłku gwarantowanego przez osoby bezrobotne. Ważne i interesujące propozycje Izby, odrzucone przez Sejm, to 40-godzinny tydzień pracy czy przyznanie świadczeń pieniężnych nieletnim ofiarom wojny 1939–1945.

Senat podjął uchwałę o ciągłości prawnej między II a III RP. W trakcie oblężenia stolicy Czeczenii Groznego w grudniu 1999 r. przez wojska rosyjskie

Izba domagała się przestrzegania zobowiązań przyjętych przez Rosję i rozpoczęcia rozmów pokojowych. Z kolei w 2001 r. wypowiedziano się na temat wprowadzonego w 1999 r. podziału terytorialnego państwa. Oceniając go pozytywnie, Izba postulowała wspieranie inicjatyw zmierzających do łączenia się powiatów; wskazywała też na konieczność ustawowego uregulowania kwestii samorządów dużych miast.

Senat wspierał rząd w staraniach o wstąpienie Polski do Unii Europejskiej. Postulowano m.in. zintensyfikowanie prac nad dostosowaniem polskiego prawa do unijnego, a także poddanie szczegółowym analizom społecznym i ekonomicznym rozwiązań przyjmowanych przez Polskę w trakcie negocjacji. W 2000 r. Senat powołał Komisję Nadzwyczajną Legislacji Europejskiej, która rozpatrzyła szereg ustaw mających na celu dostosowanie polskiego ustawodawstwa do prawa Unii Europejskiej.

Skład polityczny

Wizyta Polaków z Kazachstanu w Senacie, 2 stycznia 1999 r. Ustawa o repatriacji umożliwiła naszym rodakom ze Wschodu, przede wszystkim z azjatyckiej części byłego ZSRR, powrót do ojczyzny. Wielu z nich chciało jak najszybciej skorzystać z tej możliwości, porzucić swoje dotychczasowe życie i zamieszkać w Polsce, korzystając także z pomocy gmin i organizacji społecznych.

[Fot. autor nieznany, Kancelaria Senatu]

Ważnym wydarzeniem IV kadencji była wizyta i wystąpienie w polskim parlamencie papieża Jana Pawła II, 11 czerwca 1999 r. Od lewej: wicemarszałek Sejmu Franciszek Stefaniuk, pracownik Kancelarii Sejmu Jakub Borawski, marszałkowie Sejmu i Senatu Maciej Płażyński i Alicja Grzeškowiak, wicemarszałkowie Sejmu i Senatu Jan Król i Donald Tusk.

[Fot. Michał Browarski, Kancelaria Senatu]

1. posiedzenie Senatu IV kadencji, 21 października 1997 r. Od lewej w strojach regionalnych senatorowie: Franciszek Bachleda-Księdzularz, Jadwiga Stokarska i Józef Frączek.

[Fot. Edward Zienkiewicz, Kancelaria Senatu]

Wystąpienie przewodniczącego Komisji Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej senatora Władysława Bartoszewskiego podczas debaty nad ustawą o ratyfikacji Paktu Północnoatlantyckiego, sporządzonego w Waszyngtonie w dniu 4 kwietnia 1949 r., 30. posiedzenie Senatu, 17 lutego 1999 r.
[Fot. Jarosław Zawadzki, Kancelaria Senatu]

Uroczystość odsłonięcia przez marszałek Alicję Grześkowiak tablicy poświęconej senatorom II RP poległym, zamordowanym i zmarłym podczas II wojny światowej, 3 lipca 1999 r.
[Fot. Jacek Doktor, Kancelaria Senatu]

Zdjęcie pamiątkowe senatorów IV kadencji,
13 września 2001 r.
[Fot. Sławomir Kaczorek, Kancelaria Senatu]

5. kadencja

19.10.2001–18.10.2005

Inauguracyjne posiedzenie Senatu odbyło się 20 i 24 października 2001 r., a ostatnie 5 września 2005 r. Marszałkiem seniorem był Andrzej Wielowieyski, na Marszałka Senatu wybrano Longina Pastusiaka.

Większość – 75 mandatów zdobyła koalicja Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy. Do Senatu wybrano 26 kobiet, średnia wieku senatorów wynosiła 56 lat, wyższym wykształceniem legitymowało się 91 osób, wcześniejszy staż parlamentarny miało 56 senatorów.

W V kadencji odbyło się 88 posiedzeń Izby i 2367 posiedzeń komisji. W związku ze staraniami o akcesję i wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej wiele ustaw miało na celu dostosowanie polskich przepisów do prawa unijnego; z tym procesem wiązało się 201 spośród 899 rozpatrzonych ustaw. Senat wprowadził 7176 poprawek do 495 ustaw, Sejm zaakceptował 5953 z nich.

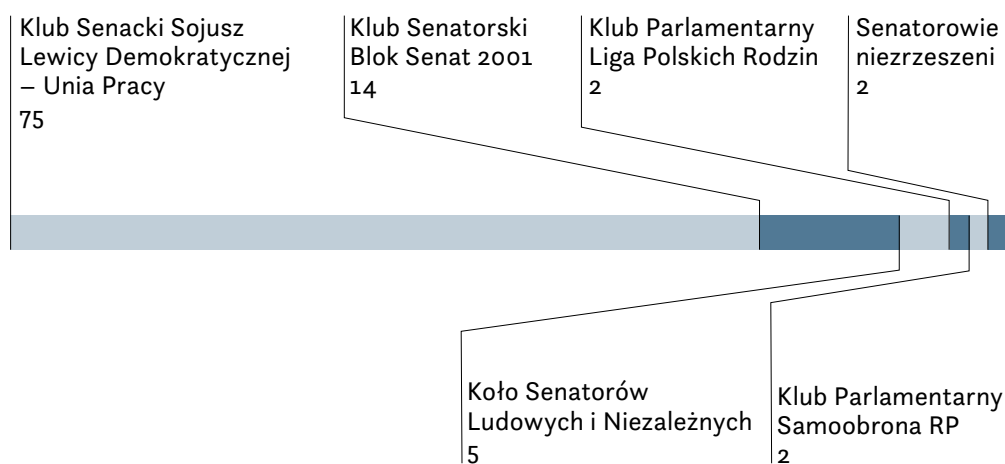
Uchwalono 16 ustaw na podstawie 26 senackich projektów. Nowelizacja ustawy o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej przyznała Senatowi uprawnienia, jakie miał Sejm w zakresie opiniowania projektów aktów prawnych Unii Europejskiej, oraz stanowisk, jakie Rada Ministrów ma zamiar zająć podczas rozpatrywania projektu aktu prawnego w Radzie UE. Jednym z ważniejszych był projekt nowelizacji ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych, dostosowujący przepisy do standardów nowoczesnej administracji publicznej. Dwukrotnie podejmowano inicjatywy ustawodawcze dotyczące gospodarki wodno-ściekowej. Zmieniono m.in. system opłat za korzystanie ze

środowiska i kar pieniężnych za pobór wody i odprowadzanie ścieków do wód lub ziemi.

Dopiero w tej kadencji Senatowi udało się ustawowo ustanowić 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą. W 2002 r. Izba debatowała na temat polityki państwa polskiego wobec Polonii i Polaków poza ojczyzną. W podjętej uchwale określono jej najważniejsze zadania, m.in. zapewnienie Polonii i Polakom za granicą praw mniejszości, rozwijanie nauczania języka polskiego i w języku polskim w miejscu zamieszkania. Przy Marszałku Senatu utworzono Polonijną Radę Konsultacyjną, w skład której weszli przedstawiciele największych organizacji polonijnych.

Senat podjął uchwałę w sprawie sytuacji mniejszości polskiej na Białorusi w związku z represjami wobec członków i działaczy Związku Polaków na Białorusi po wyborze jego nowych władz. Izba zwróciła się do Kongresu Stanów Zjednoczonych o zniesienie obowiązku wizowego dla Polaków udających się do USA w celach turystycznych na okres do 90 dni.

Skład polityczny

Posiedzenie Senatu poświęcone polityce państwa polskiego wobec Polonii i Polaków za granicą, z udziałem prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego i przedstawicieli organizacji polonijnych, 30 kwietnia 2002 r.
[Fot. Michał Koziczyński, Kancelaria Senatu]

Cesarz Japonii Akihito z wizytą u marszałka Longina Pastusiaka, 10 lipca 2002 r.
[Fot. Michał Koziczyński, Kancelaria Senatu]

Pierwsze posiedzenie
Polonijnej Rady
Konsultacyjnej
przy Marszałku Senatu
V kadencji,
16 grudnia 2002 r.
[Fot. Michał Koziczyński,
Kancelaria Senatu]

Premier Leszek Miller
przedstawił informację
na temat rezultatów
negocjacji w sprawie
członkostwa Polski
w Unii Europejskiej podczas
31. posiedzenia Senatu,
16 grudnia 2002 r.
[Fot. Michał Koziczyński,
Kancelaria Senatu]

Wystąpienie marszałka Longina Pastusiaka podczas Uroczystego Zgromadzenia Posłów i Senatorów z okazji przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, 30 kwietnia 2004 r. W zgromadzeniu wzięli udział m.in. prezydenci Polski i Niemiec – Aleksander Kwaśniewski i Johannes Rau, komisarz UE ds. rozszerzenia Günter Verheugen oraz była przewodnicząca Bundestagu Rita Süssmuth.

[Fot. Andrzej Rybczyński, PAP]

Spotkanie marszałka Longina Pastusiaka z działaczami organizacji polonijnych z okazji Dnia Polonii i Polaków za Granicą, 2 maja 2005 r. Podczas spotkania marszałek Senatu wręczył odznaczenia państwowe przedstawicielom Polonii i pracownikom TV Polonia.
[Fot. Katarzyna Czerwińska, Kancelaria Senatu]

Zdjęcie pamiątkowe senatorów V kadencji,
15 lipca 2005 r.

[Fot. Sławomir Kaczorek, Kancelaria Senatu]

6. kadencja

19.10.2005–4.11.2007

Pierwsze posiedzenie Izby odbyło się 20 i 27 października 2005 r. Marszałkiem seniorem był Kazimierz Kutz, na Marszałka Senatu wybrano Bogdana Borusewicza. Izba ostatni raz zebrała się na posiedzeniu 13 i 14 września 2007 r. Kadencja zakończyła się przed upływem konstytucyjnego terminu ze względu na uchwałę Sejmu o skróceniu kadencji.

Większość mandatów uzyskało Prawo i Sprawiedliwość. Do Senatu weszło 13 kobiet, średnia wieku wynosiła 53 lata, wyższe wykształcenie miało 94 senatorów, wcześniejszy staż parlamentarny – 34.

Izba zebrała się na 39 posiedzeniach, komisje zaś na 1143. Rozpatrzono 386 ustaw, do 175 wprowadzono 1839 poprawek; 1498 zmian zostało przyjętych przez Sejm. Senat przygotował 19 inicjatyw ustawodawczych, spośród których Sejm uchwalił tylko 3.

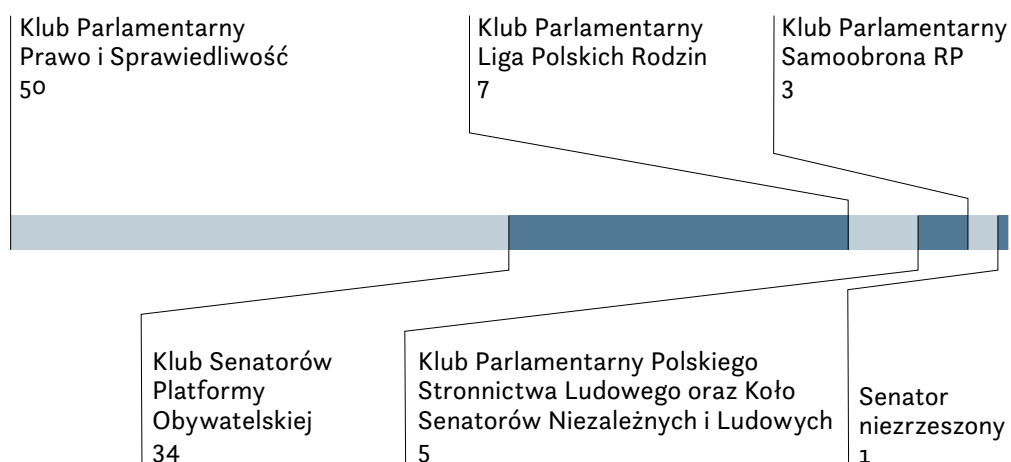
Od stycznia 2007 r. Senat monitoruje i analizuje wyroki Trybunału Konstytucyjnego oraz przygotowuje inicjatywy ustawodawcze mające na celu ich wykonanie. W wyniku uzgodnień między marszałkiem Senatu i prezesem TK Izba przygotowała 7 takich projektów. W życie weszła tylko nowelizacja prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, rozszerzająca katalog przyczyn wyłączenia sędziego z postępowania.

Wśród senackich inicjatyw nierozpatrzonych ze względu na koniec kadencji znalazł się projekt ustawy, którego celem było usunięcie wieloletnich zaniedbań

w ujawnianiu stanu prawnego nieruchomości i uporządkowanie systemu ksiąg wieczystych nieruchomości na Ziemiach Odzyskanych. Miało to zapobiegać zaspokajaniu roszczeń niemieckich. Taki sam los spotkał propozycje uregulowania opieki Senatu nad Polonią i Polakami za granicą, wydłużenia urlopu macierzyńskiego i wprowadzenia 3-dniowego płatnego urlopu ojcowskiego, podwyższenia dodatku wychowawczego i wprowadzenia świadczenia z tytułu ciąży i połogu dla kobiet żyjących w trudnych warunkach materialnych.

Senat w rezolucji z 21 lutego 2007 r. domagał się uwolnienia więzionego od marca 2006 r. białoruskiego opozycjonisty i kandydata na prezydenta Aleksandra Kazulina. Izba po raz kolejny interweniowała w sprawie represjonowania władz Związku Polaków na Białorusi. Protestowała też w sprawie nałożonego w październiku 2005 r. przez Rosję embarga na import polskiego mięsa i występowała do Komisji Europejskiej o podjęcie skutecznej interwencji w tej sprawie. Zwrócono się też do parlamentów i rządów o podjęcie działań w celu zniesienia wszelkich ograniczeń w dostępie do unijnych rynków pracy.

Skład polityczny

Głosowanie tajne podczas 1. posiedzenia
Senatu, 20 października 2005 r.

Od lewej senatorowie: Anna Kurska,
Waldemar Kraska i Dorota Arciszewska-
-Mielewczyk.

[Fot. Katarzyna Czerwińska, Kancelaria
Senatu]

Dyktando parlamentarne inaugurujące obchody ustanowionego przez Senat Roku Języka Polskiego, 21 lutego 2006 r.

W dyktandzie wzięli udział przedstawiciele wszystkich klubów parlamentarnych. Zwyciężył klub Prawa i Sprawiedliwości. Kluby Ligii Polskich Rodzin, Prawicy Rzeczypospolitej, Platformy Obywatelskiej, Polskiego Stronnictwa Ludowego, Samoobrony i Sojuszu Lewicy Demokratycznej zajęły wspólnie 2. miejsce. Za stołem prezydialnym siedzą od lewej: senator Krystyna Bochenek oraz wicemarszałkowie Senatu Ryszard Legutko, Marek Ziółkowski i Krzysztof Putra.

[Fot. Katarzyna Czerwińska, Kancelaria Senatu]

Uroczyste Zgromadzenie Posłów i Senatorów Rzeczypospolitej Polskiej, zsynchronizowane z uroczystym zgromadzeniem Seimasu Republiki Litewskiej, 2 maja 2007 r. Parlamentey łączyły się ze sobą za pośrednictwem teledostępu. W zgromadzeniu w sali posiedzeń plenarnych Senatu wzięły udział prezydium i konwent Sejmu i Senatu oraz wyznaczeni posłowie i senatorowie, a także zaproszeni goście, m.in. pierwszy zastępca przewodniczącego Sejmu Republiki Litewskiej, wiceprzewodniczący Litewsko-Polskiego Zgromadzenia Parlamentarnego Česlovas Juršėnas, przewodniczący Parlamentu Europejskiego Hans-Gert Pötering, przedstawiciele parlamentów Węgier, Czech Łotwy i Ukrainy.

[Fot. Michał Koziczyński, Kancelaria Senatu]

29. posiedzenie Senatu, podjęcie uchwały w sprawie uhonorowania działalności Ireny Sendlerowej i Rady Pomocy Żydom „Żegota” w tajnych strukturach Polskiego Państwa Podziemnego w okresie II wojny światowej, 14 marca 2007 r.
W obradach uczestniczyli m.in. prezydent Lech Kaczyński z małżonką, córka Ireny Sendlerowej Janina Zgrzemska, ambasadorowie USA, RFN i Izraela, naczelny rabin Polski Michael Schudrich, członek „Żegoty” Władysław Bartoszewski.
[Fot. Katarzyna Czerwińska, Kancelaria Senatu]

Zdjęcie pamiątkowe senatorów VI kadencji,
14 września 2007 r.

[Fot. Sławomir Kaczorek, Kancelaria Senatu]

7. kadencja

5.11.2007–7.11.2011

Inauguracyjne posiedzenie rozpoczęło się 5 listopada 2007 r. Marszałkiem seniorem był Ryszard Bender, na Marszałka Senatu wybrano Bogdana Borusewicz. Izba ostatni raz zebrała się na posiedzeniu 13 i 14 września 2011 r.

Najliczniejszą reprezentację w Senacie miała Platforma Obywatelska. W Izbie zasiadało 8 kobiet, średnia wieku senatorów wynosiła 51 lat, wyższym wykształceniem legitymowało się 91 osób, wcześniejszy staż parlamentarny miało 56 senatorów.

10 kwietnia 2010 r. w katastrofie samolotu pod Smoleńskiem zginęło 3 senatorów: Krystyna Bochenek, Janina Fetlińska i Stanisław Zając. W katastrofie zginęli również senatorowie poprzednich kadencji: Maciej Płażyński i Krzysztof Putra, senatorem I kadencji był prezydent Lech Kaczyński.

W VII kadencji odbyły się 83 posiedzenia Izby oraz 3101 posiedzeń komisji i podkomisji. Rozpatrzono 967 ustaw, w tym 170 wykonujących prawo UE; do 472 ustaw wprowadzono 5408 poprawek, z których Sejm przyjął 4652. Senat wniósł do Sejmu rekordową liczbę projektów ustaw – 124, z których ostatecznie uchwalono 78.

W 2007 r. Izba wprowadziła w swoim regulaminie zmiany dotyczące wykonywania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, którego to zadania podjęto się

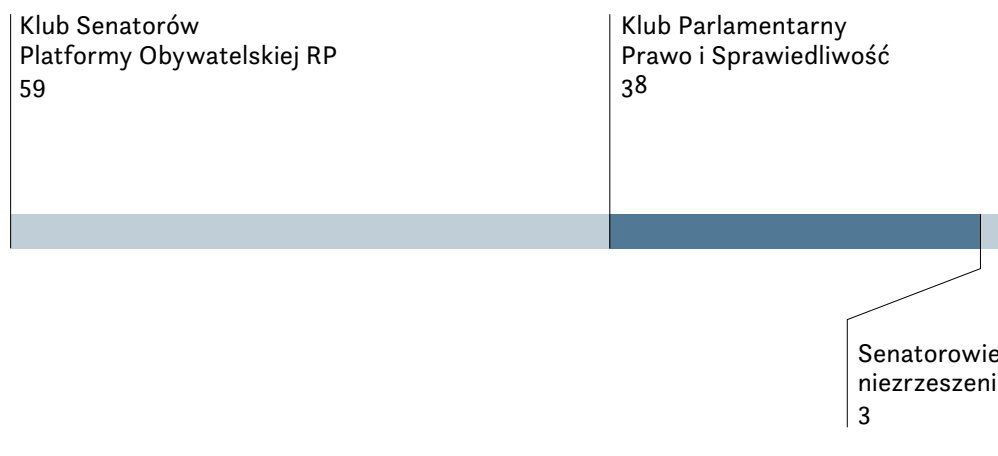
w poprzedniej kadencji. W VII kadencji 56 projektów wniesionych do Sejmu realizowało orzeczenia TK.

20 listopada 2008 r. Senat debatował nad instytucją petycji, a w 2009 r. zmienił swój regulamin, aby umożliwić obywatelom bezpośredni udział w procesie sprawowania władzy poprzez składanie petycji. Do Sejmu skierowano 3 projekty ustaw realizujące postulaty petycyjne, m.in. zaliczenie do okresów składkowych niewykonywania pracy po 31 grudnia 1956 r., a przed 4 czerwca 1989 r. na skutek stosowania represji politycznych. Sejm nie ustosunkował się do nich do końca kadencji. Nie rozpatrzył także przygotowanego przez Senat projektu ustawy o petycjach.

Sukcesem zakończyły się natomiast prace Izby nad uregulowaniem kwestii związanych z obywatelstwem polskim. Ustawa uchwalona z inicjatywy Senatu wprowadziła m.in. zasadę dopuszczalności wielości obywatelstw przy utrzymaniu bezwzględnej priorytetu obywatelstwa polskiego, umożliwiła uzyskanie obywatelstwa polskiego także poprzez jego przywrócenie.

Izba jako jedna z pierwszych skorzystała z uprawnień przyznanych na mocy traktatu lizbońskiego. W latach 2010–2011 przekazała 8 opinii o niezgodności unijnych projektów z zasadą pomocniczości. Dotyczyły one m.in. warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu podjęcia pracy sezonowej, finansowania wspólnej polityki rolnej czy jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w zakresie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich.

Skład polityczny

Uroczystość podpisania przez marszałka Bogdana Borusewicza uchwały Senatu w sprawie uchwalenia ustawy upoważniającej Prezydenta RP do ratyfikacji Traktatu Lizbońskiego, 2 kwietnia 2008 r. Od lewej: wicemarszałkowie Krystyna Bochenek i Zbigniew Romaszewski, wiceprzewodniczący i przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych senatorowie Marek Rocki i Edmund Wittbrodt, szefowa Kancelarii Senatu Ewa Polkowska, wicemarszałek Stanisław Karczewski.

[Fot. Katarzyna Czerwińska, Kancelaria Senatu]

Duchowy przywódca Tybetańczyków Dalajlama XIV Tenzin Gjaco z wizytą w Senacie, 11 grudnia 2008 r.

[Fot. Michał Koziczyński, Kancelaria Senatu]

Nadzwyczajne Spotkanie Stowarzyszenia Senatów Europy, zorganizowane 22–24 października 2009 r. w Gdańsku z okazji 20. rocznicy odrodzenia Senatu i Roku Polskiej Demokracji, ustanowionego przez Izbę. Obrady odbywały się pod hasłem „Demokracja w Europie w 20 lat po pierwszych wolnych wyborach na wschód od Muru Berlińskiego – Europa w świetle w 20 lat po zimnej wojnie”.

[Fot. Michał Koziczyński, Kancelaria Senatu]

Posiedzenie Zgromadzenia Parlamentarnego Sejmu i Senatu RP, Sejmu Republiki Litewskiej i Rady Najwyższej Ukrainy w 440. rocznicę unii lubelskiej, Lublin, 26 czerwca 2009 r.

Na tle obrazu Jana Matejki „Unia lubelska” od lewej: przewodniczący Sejmu Republiki Litewskiej Arūnas Valinskas, marszałek Senatu RP Bogdan Borusewicz i wiceprzewodniczący Rady Najwyższej Ukrainy Mykoła Tomenko.

[Fot. Michał Koziczyński, Kancelaria Senatu]

NATU RP

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Księga kondolencyjna
w Senacie po katastrofie
smoleńskiej,
10 kwietnia 2010 r.
[Fot. Katarzyna Czerwińska,
Kancelaria Senatu]

Wystąpienie ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego podczas sesji poświęconej polityce wschodniej w kontekście obowiązków Europy na konferencji przewodniczących komisji ds. zagranicznych parlamentów Unii Europejskiej (COFACC), zorganizowanej w Senacie 5–6 września 2011 r. w ramach wymiaru parlamentarnego polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej.
[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

1 lipca - 31 grudnia 2011

Polska Prezydencja
w Radzie Unii Europejskiej
Wymiar Parlamentarny

Andrzej
HALICKI

Bogdan
BORUSEWICZ

Leon
KIERES

CC
REPL

Belwa

CC
REPL

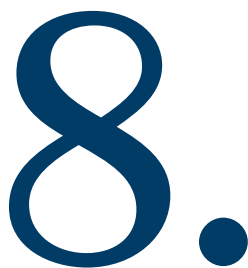
CC
REPL

CC
REPL

SLOVENIA
SLOVENIE

kadencja

8.11.2011–11.11.2015

Inauguracyjne posiedzenie odbyło się 8 i 9 listopada 2011 r. Marszałkiem senio-rem był Kazimierz Kutz, na Marszałka Senatu wybrano Bogdana Borusewicza. Izba ostatni raz zebrała się 30 września i 1 października 2015 r.

W Senacie VIII kadencji, wyłonionym według nowych zasad w jednomandato- wych okręgach, najwięcej mandatów zdobyła Platforma Obywatelska. Do Izby wybrano 13 kobiet, średnia wieku senatorów wynosiła 56 lat, wyższe wykształ- cenie miały 94 osoby, wcześniejszy staż parlamentarny – 72.

Senat obradował na 82 posiedzeniach, a komisje – na 2968. 284 spośród 755 roz- patrzonych ustaw przyjęto z 3365 poprawkami, Sejm zaakceptował 2882. Izba wystąpiła ze 103 projektami, w tym 62 wykonującymi wyroki Trybunału Kon- stytucyjnego i 11 realizującymi postulaty zawarte w petycjach skierowanych do Marszałka Senatu. Sejm na ich podstawie uchwalił 74 ustawy.

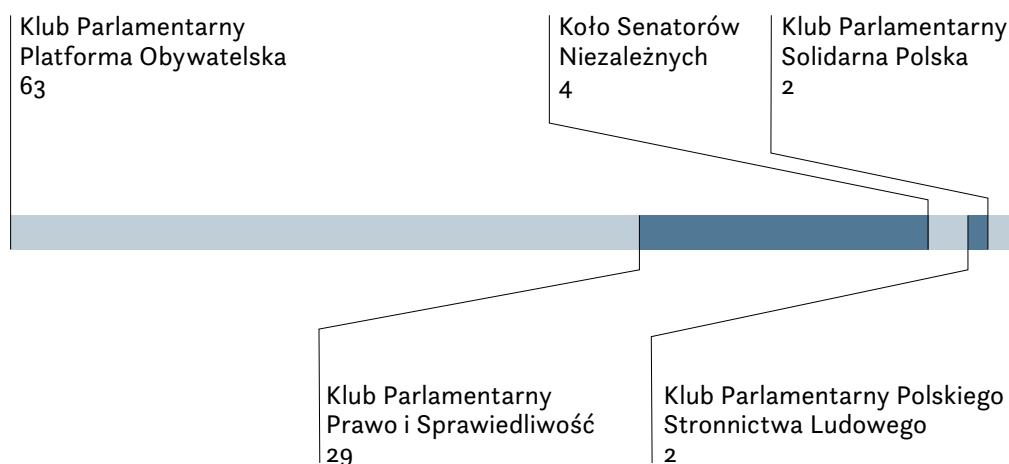
W 2014 r. nawiązano współpracę z Rzecznikiem Praw Obywatelskich i Naj- wyższą Izbą Kontroli. Na podstawie wskazanych przez nich problemów Izba przygotowała i wniosła do Sejmu 4 projekty ustaw, spośród których 3 stały się obowiązującym prawem. Jedna z nich spenalizowała przemoc pośrednią, sto- sowaną np. przez właścicieli kamienic w celu zmuszenia lokatorów do opusz- czenia mieszkań. Z inicjatywy Senatu uchwalono ponadto tzw. małą ustawę reprivatyzacyjną, określono zasady składania i rozpatrywania petycji, przy- znano świadczenie specjalne i pomoc pieniężną działaczom opozycji antykomu-

nistycznej i osobom represjonowanym z powodów politycznych od 1 stycznia 1957 r. do 4 czerwca 1989 r., uregulowano kwestie związane z tzw. rachunkami uśpionymi, ułatwiając spadkobiercom dostęp do rachunków bankowych osób zmarłych. Izba przyczyniła się do popularyzacji płatności bezgotówkowych, określając maksymalną stawkę opłaty interchange przy transakcjach dokonywanych kartami płatniczymi.

Senat przygotował 3 opinie o niezgodności projektów unijnych rozporządzeń z zasadą pomocniczości. Wezwał też polski rząd i Parlament Europejski do aktywnego działania na rzecz uproszczenia wspólnej polityki rolnej, konkurencyjności i postępu oraz wprowadzenia równych i niedyskryminujących zasad podziału między państwa członkowskie Unii Europejskiej środków na dopłaty bezpośrednie dla rolników.

Od 2013 r. Senat umożliwia obywatelom uczestnictwo w przygotowywaniu senackich projektów ustaw poprzez konsultacje społeczne i wysłuchania publiczne. W 2012 r. większość środków finansowych na Polonię i Polaków za granicą, których wcześniej dysponentem był Senat, została przeniesiona do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, nie funkcjonowała też Polonijna Rada Konsultacyjna przy Marszałku Senatu, senatorowie jednak nadal aktywnie działali na rzecz naszych rodaków za granicą.

Skład polityczny

Warszawa, 25–26.03.2013

Zgromadzenie Parlamentarne Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,
Sejmu Republiki Litewskiej,
i Rady Najwyższej Ukrainy

Lietuvos Respublikos Seimo,
Lenkijos Respublikos Seimo bei Senato
ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados narių asamblėja

Міжпарламентська асамблея Верховної Ради України,
Сейму Литовської Республіки
та Сейму Сенату Республіки Польща

Vytautas Gedvilas

V sesja Zgromadzenia
Parlamentarnego Sejmu i Senatu RP,
Sejmu Republiki Litewskiej i Rady
Najwyższej Ukrainy, poświęcona
m.in. przyszłości integracji Ukrainy
z Unią Europejską,
26 marca 2013 r.

Od lewej: przewodniczący
litewskiego Sejmu Vydas Gedvilas,
marszałek Senatu RP Bogdan
Borusewicz, przewodniczący
ukraińskiej Rady Najwyższej
Wołodymyr Rybak.

[Fot. Michał Koziczyński,
Kancelaria Senatu]

Pracownicy Kancelarii Senatu
na spotkaniu jubileuszowym
w ogrodach Pałacu
Prezydenckiego, 4 lipca 2014 r.
[Fot. Michał Józefaciuk,
Kancelaria Senatu]

Spotkanie senatorów I i VIII kadencji oraz członków prezydium Senatu wszystkich kadencji w ogrodach Pałacu Prezydenckiego, zorganizowane w ramach uroczystości 25. rocznicy 1. posiedzenia odrodzonego Senatu, 4 lipca 2014 r. Z tej okazji odbyło się m.in. uroczyste posiedzenie Senatu z udziałem prezydenta Bronisława Komorowskiego, otwarto wystawę „Polskie przemiany w obiektywie Erazma Ciołka”.
[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

Uroczystość nadania
sali senackiej imienia
Zbigniewa Romaszewskiego,
wicemarszałka Senatu
VII kadencji, senatora w latach
1989–2011, 4 lipca 2014 r.
Na zdjęciu: żona Zofia
Romaszewska, córka
Agnieszka Romaszewska-
Guzy, zięć Jarosław Guzy.
[Fot. Michał Józefaciuk,
Kancelaria Senatu]

Seminarium „Archiwa Przełomu jako przedmiot badań naukowych”, 22 listopada 2011 r.

Od lewej: Tadeusz Mazowiecki, wicemarszałek Jan Wyrowiński, Henryk Wujec, Jerzy Reguński.

W czerwcu 2011 r. zainaugurowano wspólny projekt Kancelarii Senatu i Kancelarii Prezydenta RP „Archiwa Przełomu 1989–1991”, mający na celu gromadzenie, opisywanie, digitalizowanie i udostępnianie zbiorów z lat polskiej transformacji ustrojowej.

[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

Inauguracja kampanii informacyjno-edukacyjnej PETYCJA – TWOJE PRAWO, przybliżającej wiedzę na temat możliwości, jakie daje obywatelom ustawa o petycjach, uchwalona z inicjatywy Senatu, 20 maja 2015 r.

Od lewej: przewodniczący Komisji Ustawodawczej senator Piotr Zientarski, przewodniczący Komisji Rodziny, Polityki Społecznej i Senioralnej senator Mieczysław Augustyn i przewodniczący Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji senator Michał Seweryński.

[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

Zdjęcie pamiątkowe senatorów VIII kadencji,
3 września 2015 r.

[Fot. Konrad Stasiuk, Kancelaria Senatu]

9. kadencja

12.11.2015–11.11.2019

Inauguracyjne posiedzenie odbyło się 12 i 13 listopada 2015 r. Marszałkiem seniorem był Michał Seweryński, na Marszałka Senatu wybrano Stanisława Karczewskiego. Izba ostatni raz zebrała się na posiedzeniu 25 i 26 września oraz 16 i 17 października 2019 r.

W wyborach do Senatu większość uzyskało Prawo i Sprawiedliwość. W Izbie zasiadało 14 kobiet, średnia wieku wynosiła 56 lat, wyższym wykształceniem legitymowało się 96 senatorów, wcześniejszy staż parlamentarny miało 68 osób.

Izba zebrała się 85 razy, komisje zaś – 2786. Z 923 rozpatrzonych ustaw 208 przyjęto z poprawkami; łącznie wprowadzono 1936 poprawek, Sejm przyjął 1855 z nich. Senat wniósł do Sejmu 55 projektów ustaw, w tym 27 wykonujących wyroki Trybunału Konstytucyjnego i 9 realizujących postulaty zawarte w petycjach skierowanych do Marszałka Senatu. Spośród tych inicjatyw 36 stało się obowiązującym prawem. Izba przygotowała też 6 opinii o niezgodności unijnych projektów z zasadą pomocniczości.

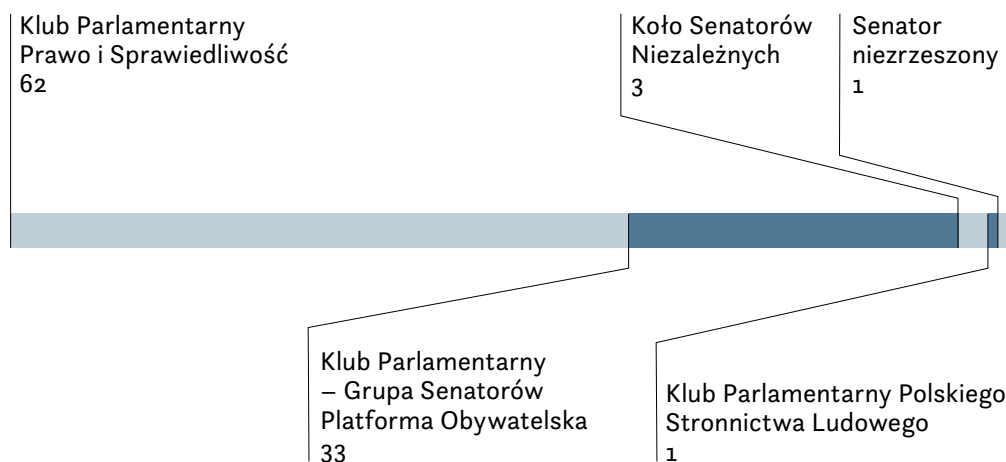
Z inicjatywy Senatu m.in. wprowadzono zakaz upamiętniania w przestrzeni publicznej osób, organizacji, wydarzeń lub dat propagujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, m.in. poprzez nadawanie ich nazw szkołom, szpitalom, instytucjom kultury i ulicom, zakazano także wznoszenia takich pomników. Dzięki Senatowi ustanowiono nowe odznaczenie – Krzyż Zachodni – dla osób narodowości innej niż polska, które w latach 1939–1989 niosły pomoc Polakom, poddawanych represjom i prześladowaniom podczas niemieckiej i sowieckiej okupacji, a także komunistycznej dominacji w powojennej Polsce. Uchwalono

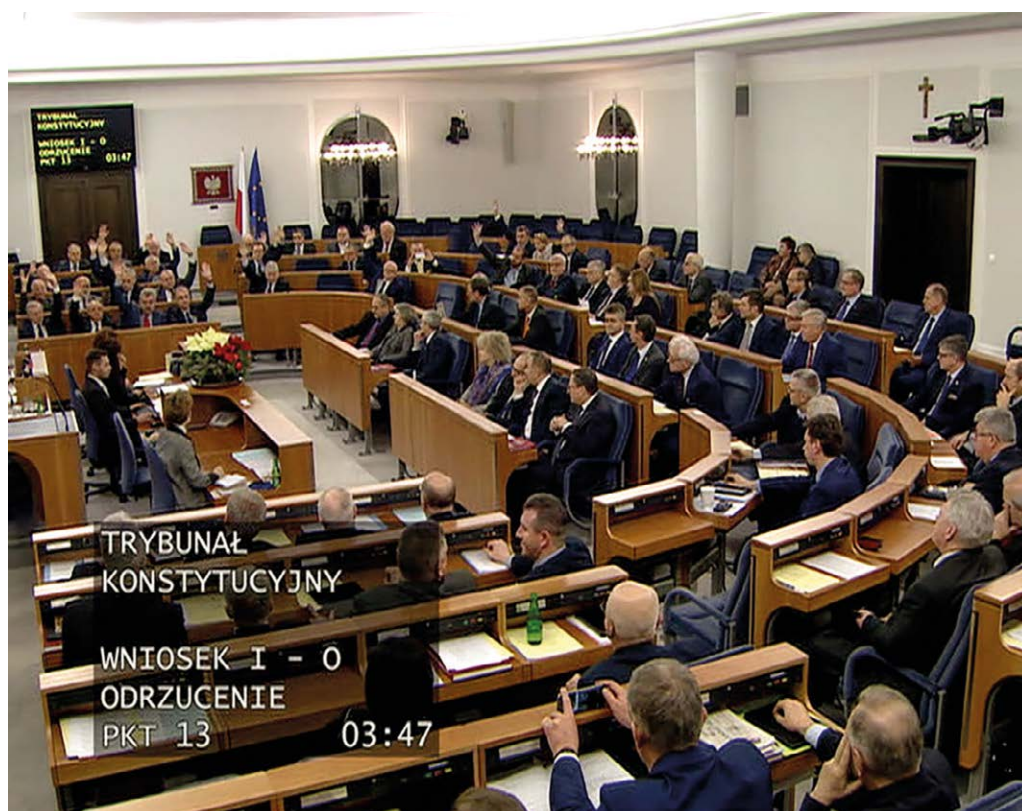
też ustawę o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności, która nałożyła na sprzedawców obowiązek przekazywania organizacjom pozarządowym produktów żywnościowych wycofanych ze sprzedaży. Zwiększono również czas nadawania programów telewizyjnych z udogodnieniami dla niepełnosprawnych; od 2024 r. jest to co najmniej 50% kwartalnego czasu nadawania programu.

W Poznaniu w 2016 r., po raz pierwszy poza Warszawą, odbyło się uroczyste posiedzenie Zgromadzenia Narodowego, zwołane w celu wysłuchania orędzia prezydenta RP w 1050. rocznicę chrztu Polski. Z kolei 13 lipca 2018 r. posłowie i senatorowie zebrali się na Zamku Królewskim w Warszawie na posiedzeniu Zgromadzenia Narodowego, by wysłuchać orędzia prezydenta Andrzeja Dudy z okazji 550-lecia parlamentaryzmu RP i 100-lecia odzyskania niepodległości.

W 2016 r. powrócono do finansowania przez Senat opieki nad Polonią i Polakami za granicą dzięki środkom zagwarantowanym w budżecie Kancelarii Senatu i przeznaczonym na wykonywanie przez krajowe organizacje pozarządowe zadań w tym zakresie. Po kilkuletniej przerwie przy Marszałku Senatu powołano Polonijną Radę Konsultacyjną. W 2018 r., w 100-lecie odzyskania niepodległości przez Polskę, Senat współorganizował V Światowy Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy, w którym wzięło udział ok. 600 przedstawicieli organizacji polonijnych z całego świata. Debatowano m.in. o problemach i wyzwaniach stojących przed organizacjami polonijnymi, polonijnej kulturze, edukacji, nauce i mediach.

Skład polityczny

Debata nad ustawą o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym podczas 6. posiedzenia Senatu.

Po ponad 9 godzinach dyskusji, o 3.47 nad ranem 24 grudnia 2015 r., Izba przyjęła bez poprawek nowelizację, uchwaloną przez Sejm 22 grudnia.

[Fot. Katarzyna Czerwińska, Kancelaria Senatu]

Uroczyste posiedzenie Zgromadzenia
Narodowego w Poznaniu, zwołane z okazji
1050-lecia Chrztu Polski, 15 kwietnia 2016 r.
[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

Wystąpienie marszałka Stanisława Karczewskiego podczas wiosennej sesji Zgromadzenia Parlamentarnego NATO, poświęconej aktualnym wyzwaniom i zagrożeniom dla bezpieczeństwa światowego, Warszawa, 28 maja 2018 r.
[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

Posiedzenie Zgromadzenia Narodowego na Zamku Królewskim w Warszawie z okazji 550-lecia parlamentaryzmu RP i 100-lecia odzyskania niepodległości, 13 lipca 2018 r.
[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

Wystąpienie marszałka Senatu Stanisława Karczewskiego podczas koncertu „Nasza Niepodległa 1918–2018” w Teatrze Wielkim w Warszawie, zorganizowanego z okazji V Światowego Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy, 20 września 2018 r.
[Fot. Katarzyna Czerwińska, Kancelaria Senatu]

Wystąpienie marszałka Stanisława Karczewskiego podczas debaty w Centrum Spotkania Kultur w Lublinie, poświęconej europejskiemu znaczeniu dziedzictwa unii lubelskiej,

30 czerwca 2019 r.
W debacie zorganizowanej w ramach obchodów 450. rocznicy zawarcia unii lubelskiej udział wzięli parlamentarzyści z Polski, Litwy, Łotwy, Czech, Estonii, Białorusi, Węgier i Macedonii.

[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

Uczestnicy IV Szczytu Przewodniczących Parlamentów Państw Europy Środkowej i Wschodniej #EUROWAW2019, poświęconego kształtowaniu wspólnej pamięci historycznej, znaczeniu komunizmu w świadomości narodów i środkowoeuropejskiej wspólnocie doświadczeń, Warszawa, 5 czerwca 2019 r.

[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

Zdjęcie pamiątkowe senatorów IX kadencji,
26 września 2019 r.

[Fot. Bogna Więch, Kancelaria Senatu]

10.

kadencja

12.11.2019–12.11.2023

Inauguracyjne posiedzenie odbyło się 12 i 13 listopada 2019 r. Marszałkiem seniorem była Barbara Borys-Damięcka, na Marszałka Senatu wybrano Tomasz Grodzkiego. Izba ostatni raz zebrała się na posiedzeniu 6 i 7 września 2023 r.

W Senacie tej kadencji najwięcej mandatów zdobyło Prawo i Sprawiedliwość, większość uzyskała jednak Koalicja Obywatelska wspólnie z senatorami Koalicji Polskiej, Lewicy oraz senatorami niezależnymi i niezrzeszonymi. Do Izby wybrano 24 kobiety, średnia wieku senatorów wynosiła 58 lat, wyższe wykształcenie miało 97 osób, wcześniejszy staż parlamentarny – 80 senatorów.

Na prace Senatu X kadencji wpływ miały przede wszystkim pandemia COVID-19 i wojna w Ukrainie. Wprowadzone obostrzenia sanitarne, a następnie stan epidemii sprawiły, że Senat przez prawie 2,5 roku pracował w nadzwyczajnym trybie. Zmieniony regulamin Izby umożliwił senatorom zdalne uczestniczenie i głosowanie podczas posiedzeń plenarnych i komisji.

Senat X kadencji obradował na 67 posiedzeniach, a komisje – na 2589. Spośród 663 rozpatrzonych ustaw 347 przyjęto z 5785 poprawkami, Sejm zaakceptował 2954; 90 ustaw odrzucono. Dzięki poprawce Senatu podwyższono m.in. z 1 do 1,5% wysokość kwoty podatku, która może zostać przekazana organizacji pożytku publicznego.

Izba wystąpiła ze 115 inicjatywami, z których część dotyczyła obrony praworządności, niezależności sądów, samodzielności jednostek samorządu terytorialnego i wolności mediów. Senat proponował m.in. usunięcie przyczyn powodujących wątpliwości co do statusu sędziów powołanych przez Krajową Radę Sądownic-

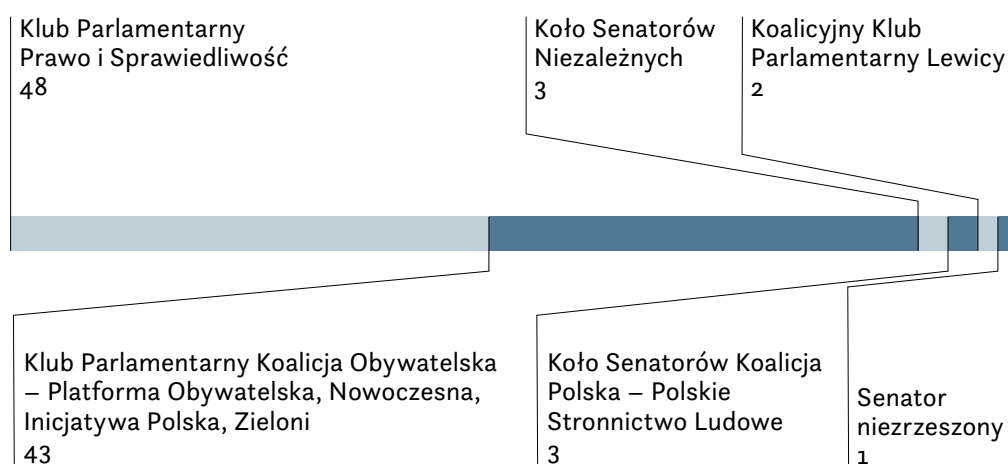
tw. 7 inicjatyw senackich wykonywało wyroki Trybunału Konstytucyjnego, a 15 realizowało postulaty zawarte w petycjach skierowanych do Marszałka Senatu. Sejm na podstawie inicjatyw senackich uchwalił 14 ustaw, dzięki którym m.in.: podwyższono świadczenia emerytalne osób urodzonych w 1953 r., które przeszły na wcześniejszą emeryturę; przyznano dodatkowe świadczenia emerytalne długoletnim żołtysom; ustalono zasady tworzenia młodzieżowych rad powiatów i młodzieżowych sejmików województw.

Podczas X kadencji powołano 3 komisje nadzwyczajne do spraw: Klimatu; wyjaśnienia przypadków nielegalnej inwigilacji, ich wpływu na proces wyborczy w RP oraz reformy służb specjalnych; zbadania wpływów rosyjskich na decyzje organów władzy publicznej w Polsce.

Senat od początku wojny w Ukrainie wzywał do jak najszybszego jej zakończenia, solidaryzował się z narodem ukraińskim, opowiadał się za sankcjami dla Rosji oraz zwiększeniem pomocy militarnej i humanitarnej, a także za solidarnym wsparciem państw członkowskich dla przyspieszonego procesu integracji Ukrainy z Unią Europejską. Senatorowie potępiłi też nielegalne deportacje dzieci ukraińskich do Rosji.

Senat monitorował również sytuację na Białorusi po sfalszowanych wyborach prezydenckich w 2020 r. Występował w obronie swobód obywatelskich Białorusinów, a także przeciw represjom wobec mniejszości polskiej, upominając się m.in. o uwolnienie Andrzeja Poczobuta.

Skład polityczny

Konferencja prasowa przed spotkaniem marszałka Tomasza Grodzkiego z pierwszą prezes Sądu Najwyższego Małgorzatą Gersdorf, prawnikami konstytucjonalistami i politykami Koalicji Obywatelskiej i Lewicy w sprawie sytuacji po wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącym Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, 22 listopada 2019 r.

[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

27. posiedzenie Senatu, prowadzone w reżimie sanitarnym z powodu pandemii COVID-19 – senatorowie z maseczkami na twarzy, zachowujący dystans społeczny, 21 lipca 2021 r.

[Fot. Marta Marchlewska-Wilczak, Kancelaria Senatu]

Po podpisaniu dokumentu końcowego XI Sesji Zgromadzenia Parlamentarnego Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Sejmu Republiki Litewskiej i Rady Najwyższej Ukrainy, m.in. zawierającego potępienie Rosji za agresję przeciwko Ukrainie, a Białorusi za wywołanie kryzysu migracyjnego na granicy z Litwą i Polską, 6 grudnia 2021 r. Od lewej: przewodnicząca Sejmu Republiki Litewskiej Viktorija Čmilytė-Nielsen, marszałek Senatu RP Tomasz Grodzki, przewodniczący Rady Najwyższej Ukrainy Rusłan Stefanczuk. Podczas XI Sesji marszałek Senatu podkreślił, że rolą i przeznaczeniem tego forum jest zachować w tym miejscu Europy europejski, a nie ruski mir.

[Fot. Marta Marchlewska-Wilczak, Kancelaria Senatu]

Marszałek Tomasz Grodzki
i przewodniczący Senatu
Republiki Czeskiej Miloš
Vystrčil w Borodziance
podczas wizyty
w Ukrainie na zaproszenie
przewodniczącego Rady
Najwyższej Rusłana
Stefanczuka,
14 kwietnia 2022 r.
[Fot. Marta Marchlewska-
Wilczak, Kancelaria Senatu]

Przedstawiciele
prezdydów Senatu
wszystkich kadencji
podczas uroczystości
z okazji 100. rocznicy
1. posiedzenia
Senatu II RP, Sala
Kolumnowa Sejmu,
28 listopada 2022 r.

[Fot. Łukasz Kamiński,
Kancelaria Senatu]

Ostatnie posiedzenie Komisji Nadzwyczajnej ds. wyjaśnienia przypadków nielegalnej inwigilacji, ich wpływu na proces wyborczy w RP oraz reformy służb specjalnych, 6 września 2023 r.

Posiedzenie zakończono zatwierdzeniem raportu z prac komisji, stwierdzającego m.in. rażące nieprawidłowości w działaniu służb specjalnych, przyjętego następnie na 67. posiedzeniu Senatu w dniu 7 września 2023 r.

[Fot. Tomasz Paczos, Kancelaria Senatu]

Posiedzenie Komisji Kultury i Środków
Przekazu we Wrocławiu,
2 czerwca 2022 r.

W ramach obchodów 100. rocznicy
1. posiedzenia Senatu II RP komisje
senackie wizytowały różne
regiony Polski, zapoznając się
z ich osiągnięciami i problemami.

[Fot. Łukasz Kamiński, Kancelaria
Senatu]

Zdjęcie pamiątkowe senatorów X kadencji,
30 sierpnia 2023 r.

[Fot. Tomasz Ozdoba, Kancelaria Senatu]

Kolejka do obwodowych komisji wyborczych nr 122, 123 i 124 w Krakowie, 15 października 2023 r. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2023 r. wyniosła 74,38% i była najwyższa od 1989 r. [Fot. Łukasz Gągulski, PAP]

Kolejka do obwodowych komisji wyborczych nr 122, 123 i 124 w Krakowie, 15 października 2023 r.
Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2023 r. wyniosła 74,38% i była najwyższa od 1989 r.
[Fot. Łukasz Gągulski, PAP]

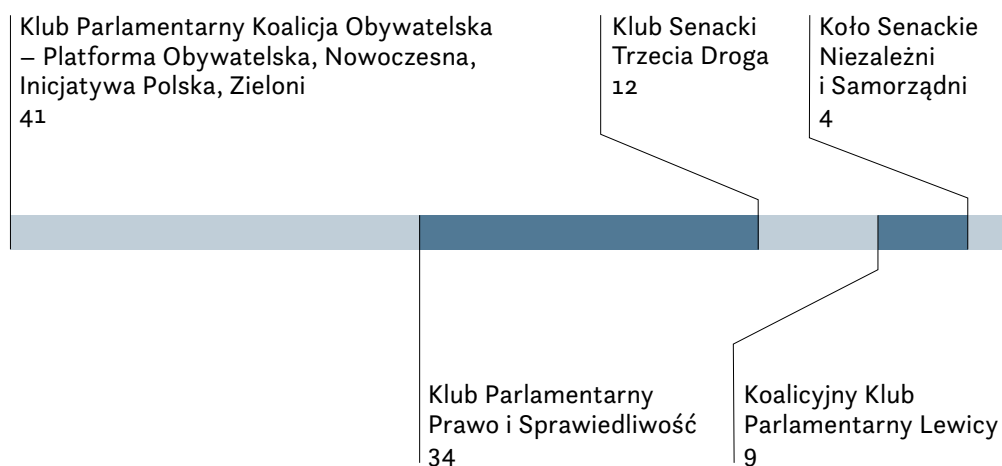
11.

kadencja
od 13.11.2023 r.

Inauguracyjne posiedzenie odbyło się 13 listopada 2023 r. Marszałkiem seniorem był Michał Seweryński, na Marszałka Senatu wybrano Małgorzatę Kidawę-Błońską.

W Senacie tej kadencji najwięcej mandatów zdobyła Koalicja Obywatelska – Platforma Obywatelska, Nowoczesna, IPL Inicjatywa Polska, Zieloni. Do Izby wybrano 19 kobiet, średnia wieku senatorów wynosiła 61 lat, wyższe wykształcenie miało 96 osób, wcześniejszy staż parlamentarny – 81.

Skład polityczny

Senatorowie po uroczystości wręczenia im zaświadczeń o wyborze na senatora, 27 października 2023 r.

[Fot. Marta Marchlewska-Wilczak, Kancelaria Senatu]

Ślubowanie senatorów,
1. posiedzenie Senatu,
13 listopada 2023 r.

[Fot. Marta
Marchlewska-Wilczak,
Kancelaria Senatu]

Powołanie sekretarzy
Senatu, 1. posiedzenie
Senatu,
13 listopada 2023 r.

Od lewej senatorowie:
Joanna Sekuła,
Agnieszka Kołacz-
-Leszczyńska,
Aleksander Szwed,
Ewa Matecka,
Ewa Kaliszuk,
Piotr Masłowski,
Rafał Ambrozik,
marszałek Senatu
Małgorzata Kidawa-
-Błońska.

[Fot. Marta
Marchlewska-Wilczak,
Kancelaria Senatu]

Sekretarze
1. posiedzenia Senatu
z urną zawierającą
karty do głosowania
w sprawie wyboru
Marszałka Senatu,
13 listopada 2023 r.
Od lewej senatorowie:
Ryszard Świlski,
Aleksander Szwed,
Agnieszka Kołacz-
-Leszczyńska.
[Fot. Tomasz Ozdoba,
Kancelaria Senatu]

Składanie gratulacji
nowo wybranej
marszałek Senatu
Małgorzacie
Kidawie-Błońskiej,
1. posiedzenie Senatu,
13 listopada 2023 r.
Od lewej senatorowie:
Marek Borowski,
Barbara Zdrojewska,
Władysław Komarnicki,
Adam Bodnar,
Leszek Czarnobaj,
Ewa Matecka,
Jolanta Piotrowska,
Jerzy Wciśła,
Wadim Tyszkiewicz,
Grzegorz Schetyna.
[Fot. Marta
Marchlewska-Wilczak,
Kancelaria Senatu]

Działalność na rzecz Polonii i Polaków za granicą

Począwszy od 1989 r. Senat sprawuje opiekę nad Polonią i Polakami za granicą. Po latach komunizmu nawiązanie kontaktów, zwłaszcza z emigracją niepodległościową i jej potomkami, nie było łatwe. Tego zadania podjął się Senat, wybrany w demokratycznych wyborach 4 i 18 czerwca 1989 r., nawiązując w ten sposób do tradycji 20-lecia międzywojennego. W 1990 r. powstało Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, którego prezesem został Marszałek Senatu I kadencji Andrzej Stelmachowski.

Oprócz przełamania nieufności emigracji niepodległościowej Senat zmierzył się z innym niezwykle trudnym wyzwaniem – nawiązaniem kontaktów z naszymi rodakami na Wschodzie, którzy Polski nigdy nie opuścili, ale na skutek dramatycznych wydarzeń XX w. i nowego podziału Europy po II wojnie światowej znaleźli się poza jej granicami. Senacka pomoc, udzielana Polakom zamieszkałym w państwach byłego Związku Radzieckiego, odegrała znaczącą rolę w procesie odradzania się tam polskości, dzięki finansowemu wsparciu pomogła w tworzeniu polskich szkół, organizacji kulturalnych i mediów czy organizowaniu wypoczynku dzieci i młodzieży w ojczyźnie. Dzięki tym działaniom tysiące osób polskiego pochodzenia na Wschodzie odzyskało poczucie tożsamości i dumę z bycia Polakami.

Współpraca ze środowiskami polonijnymi na Zachodzie miała nieco inny charakter. Początkowo chodziło o przełamanie nieufności tzw. emigracji niepodległościowej. Z czasem mieszkający tam Polacy zaczęli oczekiwać, że ojczyzna wesprze działania służące zwiększeniu ich prestiżu w krajach osiedlenia i pomoże kształtować pozytywny wizerunek Polski za granicą. Pojawiły się też nowe zjawiska, na które Senat starał się szybko reagować, takie jak np. migracja do Wielkiej Brytanii i Irlandii po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Początkowo świadczone przede wszystkim pomoc charytatywną, z czasem co-

raz ważniejsza stawała się aktywizacja środowisk polskich za granicą, a także działania edukacyjne, szkoleniowe, wspierające naukę języka ojczystego czy kształtujące kompetencje liderские.

Ważnym elementem w polityce państwa wobec Polonii i Polaków za granicą były senackie inicjatywy legislacyjne. Na mocy ustawy o repatriacji nasi rodacy, szczególnie ci z Kazachstanu i obszarów azjatyckich byłego ZSRR, uzyskali prawo powrotu do Polski. Dzięki Senatowi Polacy mieszkający za granicą mogą brać udział w 2. turze wyborów prezydenckich. Z inicjatywy Izby 2 maja ustanowiono Dniem Polonii i Polaków za Granicą, uchwalono też ustawę o obywatelstwie polskim. W 2008 r. weszła w życie ustawa o Karcie Polaka, zawierająca znaczne ułatwienia dla osób polskiego pochodzenia, przede wszystkim ze Wschodu.

W Senacie odbywały się debaty poświęcone polityce polonijnej państwa. Senatorowie z uwagą wsłuchiwali się w opinie środowisk polskich za granicą. Izba angażowała się też w organizację Światowych Zjazdów Polonii i Polaków z Zagranicy.

W latach 1990–2019 (z przerwą między 2012 a 2016 r.) w budżecie Kancelarii Senatu znajdowały się środki przeznaczone na finansowanie działań na rzecz opieki nad naszymi rodakami za granicą. Od 2002 do 2019 r. (z przerwą od 2012 do 2016 r.) przy Marszałku Senatu działała Polonijna Rada Konsultacyjna, składająca się z przedstawicieli największych organizacji polonijnych na świecie. Marszałek Senatu sprawuje honorowy patronat nad wieloma inicjatywami na rzecz Polonii, a także nad ważnymi wydarzeniami z udziałem naszych rodaków z zagranicy. O utrzymanie przez nich więzi z krajem dba Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, która interesuje się ich problemami, statusem w krajach zamieszkania, troszczy się też o ochronę za granicą polskiego dziedzictwa kulturowego, narodowej tradycji i obyczaju.

Wystąpienie ministra spraw zagranicznych Krzysztofa Skubiszewskiego podczas zebrania założycielskiego Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, Sala Kolumnowa Sejmu, 7 lutego 1990 r. Za stołem prezydialnym od lewej: przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Polaków za Granicą senator Ryszard Reiff, senator Anna Bogucka-Skowrońska, poseł Paweł Łączkowski, marszałek Andrzej Stelmachowski, poseł Sławomir Siwek.
[Fot. Henryk Rosiak, PAP]

Spotkanie marszałka Longina Pastusiaka z przedstawicielami organizacji polonijnych uczestniczącymi w senackiej debacie poświęconej polityce państwa polskiego wobec Polonii i Polaków za granicą, 30 kwietnia 2002 r.

[Fot. Michał Koziczyński, Kancelaria Senatu]

Wizyta w Senacie polskich dzieci z Białorusi, uczestników akcji „Lato z Polską”, 25 sierpnia 2009 r.

Senat odwiedzają liczni przedstawiciele Polonii i Polaków mieszkających za granicą: dzieci, młodzież, członkowie organizacji kulturalnych, dziennikarze polonijni, sportowcy biorący udział w igrzyskach polonijnych. Spotykają się z marszałkiem i wicemarszałkami Senatu, senatorami z Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, którym przedstawiają swoje problemy i potrzeby.

[Fot. Michał Józefaciuk, Kancelaria Senatu]

Chór dziecięcy z Kresów Wschodnich w Senacie, 5 grudnia 2000 r.

[Fot. Jarosław Zawadzki, Kancelaria Senatu]

Uroczystość podpisania przez prezydenta Lecha Kaczyńskiego ustawy o Karcie Polaka w obecności marszałków Senatu i Sejmu Bogdana Borusewicza i Ludwika Dorna, gabinet Prezydenta RP w Sejmie, 22 września 2007 r.

Karta Polaka upoważnia m.in. do zwolnienia z opłaty za wydanie polskiej wizy pobytowej i obowiązku posiadania zezwolenia na pracę. Jej posiadacze mogą prowadzić działalność gospodarczą na takich samych zasadach jak inni Polacy i korzystać ze wszystkich form kształcenia. Mają też prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej i ulg w środkach transportu publicznego.

[Fot. Michał Koziczyński, Kancelaria Senatu]

Otwarcie szkoły polskiej w Pojana Mikuli w Rumunii (Bukowina), 9 października 2009 r.
 Na zdjęciu m.in.: prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Maciej Płażyński (trzeci od lewej), wicemarszałek Senatu Krystyna Bochenek (czwarta od lewej), przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą senator Andrzej Person (piąty od lewej).
 [Fot. Aleksandra Leicht, Kancelaria Senatu]

Uroczystość powołania Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy Marszałku Senatu VII kadencji, 23 czerwca 2008 r.

[Fot. Katarzyna Czerwińska, Kancelaria Senatu]

XV Światowe Forum Mediów Polonijnych z udziałem marszałka Bogdana Borusewicza, senator Krystyny Bochenek i przewodniczącego Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą senatora Andrzeja Persona, 11 września 2007 r.

[Fot. Katarzyna Czerwińska, Kancelaria Senatu]

Spis treści

Od Wydawcy	5
Wybory 4 czerwca 1989 r.	6
Senat Rzeczypospolitej Polskiej	18
Okręgi wyborcze do Senatu RP 1989–2023	24
1. kadencja (18.06.1989–25.11.1991)	26
2. kadencja (25.11.1991–31.05.1993)	38
3. kadencja (19.09.1993–20.10.1997)	46
4. kadencja (20.10.1997–18.10.2001)	54
5. kadencja (19.10.2001–18.10.2005)	62
6. kadencja (19.10.2005–4.11.2007)	70
7. kadencja (5.11.2007–7.11.2011)	78
8. kadencja (8.11.2011–11.11.2015)	86
9. kadencja (12.11.2015–11.11.2019)	96
10. kadencja (12.11.2019–12.11.2023)	106
11. kadencja (od 13.11.2023 r.)	118
Działalność na rzecz Polonii i Polaków za granicą	122

